

Handreiking peuterspeelzaalbeleid

augustus 2004

Colofon

Samenstelling

W.J.M. (Wendy) van Beek
M.P.H. (René) van Griensven
A.J.H. (Bert Jan) Smallenbroek

Deze publicatie is mede totstandgekomen dankzij mevrouw A.C. van Verhulst, senior beleidsmedewerker Jeugd en Onderwijs en mevrouw J. ten Berge, beleidsmedewerker Onderwijs en Jeugdbeleid van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de heer E.D.K. Radius, projectleider peuterspeelzaalwerk van de MOgroep, de heer C. Posma van SYNEFF Consult, de heer T.J. Weggemans van AYIT Consultancy, mevrouw E.J. Urban, beleidsadviseur gemeente Lelystad, mevrouw A.M.W. Penders, senior beleidsmedewerker 0-6-jarigenbeleid gemeente Den Haag, mevrouw M.Monné-van Wirdum, jeugdarts en hoofd Toezicht op de kinderopvang gemeente Den Haag en de heer T. Biesta, voorzitter Landelijk Platform Peuterspeelzalen.

Vormgeving binnenwerk

Farida Abdoelsamath

Druk

Sector Document Processing, VNG

SGBO

Onderzoeks- en Adviesbureau van de
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

SGBO 5796/399

Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van SGBO.

Aan de totstandkoming van deze publicatie is de grootst mogelijke zorg besteed. SGBO kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend.

Voorwoord

Gemeenten hebben een maatschappelijke verantwoordelijkheid voor hun jongste burgers. Het peuterspeelzaalwerk heeft een belangrijke plaats in het lokale jeugdbeleid, binnen de keten van voorzieningen voor 0-6-jarigen. Peuterspeelzaalwerk behoort tot het domein van de lokale overheid en wordt voor een groot deel bekostigd met lokale middelen. Dit in tegenstelling tot kinderopvang, waarvan de uitvoering aan de markt wordt overgelaten.

Ondanks geluiden dat het peuterspeelzaalwerk moet worden omgevormd tot een bredere basisvoorziening met een rijksbekostiging, blijkt uit de Kabinetsreactie adviezen Jeugdbeleid (Den Haag, november 2003) dat het Rijk vooralsnog kiest om het beleid ten aanzien van het peuterspeelzaalwerk over te laten aan de lokale overheid.

Momenteel vindt binnen het peuterspeelzaalwerk een professionaliseringsslag plaats. De Regeling voor- en vroegschoolse educatie (VVE) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en subsidies van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) hebben die professionalisering een grote impuls gegeven.

Gemeentebestuurders zijn op zoek naar een afbakening en onderbouwing van de rol van de lokale overheid binnen dit beleidsterrein. Welk belang wordt gehecht aan het peuterspeelzaalwerk, wat zijn de kosten van het peuterspeelwerk en welke verwachtingen kunnen worden neergelegd bij de werksoort?

In deze handreiking wordt het peuterspeelzaalwerk gepositioneerd in relatie tot de verschillende deelreinen van het jeugdbeleid. Er is een aantal onderwerpen uitgewerkt met beleidskeuzes die een basis kunnen vormen om te komen tot lokaal peuterspeelzaalbeleid, mét behoud van mogelijkheden voor aanpassing aan de lokale situatie. Hierbij is uitgegaan van de noodzaak en het belang van de professionalisering van de werksoort. Er wordt recht gedaan aan het verschil in ambitie en de mogelijkheden per gemeente door uit te gaan van drie ambitieniveaus, waarbij per ambitieniveau doelstellingen zijn geformuleerd.

Als bijlage bij deze handreiking vindt u een modelverordening met een melding- en registratieplicht voor peuterspeelzalen, in combinatie met een beperkt aantal kwaliteitsnormen. U kunt hiermee zicht houden op de lokale voorzieningen voor de jongste inwoners en u kunt eisen stellen aan de voorzieningen die u mede instandhoudt. De melding- en registratieplicht sluit aan bij de gehanteerde systematiek in de kinderopvang.

In deze handreiking is bij de definiëring van het begrip 'peuterspeelzaal' zo veel mogelijk aangesloten bij de definiëring zoals deze is ontwikkeld in het project Welzijn Informatievoorziening Lokaal en Landelijk (WILL). Voor het inzichtelijk maken van de kosten van het peuterspeelzaalwerk is gebruikgemaakt van een onderzoek naar kengetallen dat de MOgroep heeft laten verrichten.

Ik wens u succes met de verdere ontwikkeling van het lokale jeugdbeleid en de positionering van het peuterspeelzaalwerk daarin.

Ralph Pans,
voorzitter directieraad VNG

Inhoudsopgave

blz.

1	Inleiding	1
1.1	Waarom een handreiking?	1
1.2	Hoe deze handreiking te gebruiken?	1
2	De gemeentelijke taak en het peuterspeelzaalwerk: het landelijk kader	3
2.1	Het peuterspeelzaalwerk: de geschiedenis	3
2.2	Het peuterspeelzaalwerk: de huidige situatie	4
2.3	Het huidige wettelijk kader	4
2.4	Ontwikkelingen	5
2.4.1	Beleidsbrief Peuterspeelzaalwerk	5
2.4.2	Kabinetsreactie adviezen Jeugdbeleid	6
2.4.3	Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	6
2.5	Conclusies en consequenties rond het landelijk kader	7
3	De gemeentelijke taak en de inbedding van het peuterspeelzaalwerk in lokaal beleid	9
3.1	Beleid: peuterspeelzaalwerk in relatie tot andere beleidsterreinen	9
3.1.1	Peuterspeelzaalwerk en welzijn	10
3.1.2	Peuterspeelzaalwerk en onderwijs	10
3.1.3	Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang	11
3.1.4	Peuterspeelzaalwerk en jeugdgezondheidszorg	11
3.1.5	Peuterspeelzaalwerk en jeugdzorg	11
3.1.6	Peuterspeelzaalwerk en jeugdbeleid	12
3.1.7	Peuterspeelzaalwerk, integratie en inburgeringbeleid	12
3.1.8	Peuterspeelzaalwerk en opvoedingsondersteuning	12
3.2	Conclusie	13
4	Beginnen bij het begin: de lokale uitgangssituatie	15
4.1	Peuterspeelzaalwerk: de huidige situatie als vertrekpunt	15
4.2	Hulpmiddelen: definities en kengetallen	16
4.2.1	Definities peuterspeelzaalwerk	16
4.2.2	Vergelijking met andere gemeenten	17
4.3	Conclusie en (beleids)keuzes	17

5	Het ambitieniveau: de doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk	19
5.1	Situatieschets	19
5.2	De verschillende ambitieniveaus	19
5.2.1	Ambitieniveau: spelen en ontmoeten	20
5.2.2	Ambitieniveau: spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren	21
5.2.3	Ambitieniveau: spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren en ondersteunen	22
5.3	De peuterspeelzaal als wijkvoorziening in het kader van doelgroepenbeleid	22
5.4	Conclusie en beleidskeuzes	23
6	Een sluitende aanpak 0-6-jarigen	25
6.1	Situatieschets	25
6.2	Een sluitende aanpak 0-6-jarigen: de peuterspeelzaal en andere hoofdrolspelers	25
6.2.1	De rol van lokale instellingen	26
6.2.2	De rol van de gemeente	26
6.3	Een sluitende aanpak 0-6-jarigen: samenwerking realiseren	27
6.4	Peutervolgsystemen en overdrachtformulieren	28
6.5	Beleidskeuzes	29
7	De professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk	31
7.1	Situatieschets	31
7.2	De organisatie van het peuterspeelzaalwerk	31
7.3	Het personeel	32
7.4	Processen en continuïteit van de organisatie	32
7.4.1	Aanmelding en plaatsing van peuters	33
7.4.2	Dienstverlening en uitvoering van het werk	33
7.4.3	Beleid en organisatie	33
7.4.4	Beëindiging plaatsing en overdracht	34
7.5	Schaalvergroting	34
7.6	De rol van de gemeente	34
7.7	Beleidskeuzes	35
8	Minimale kwaliteitseisen in relatie tot ambities en het niveau van professionaliteit	37
8.1	Situatieschets	37
8.2	Kwaliteitseisen aan de accommodatie	37
8.2.1	Ruimtebehoefte	37
8.2.2	Gebouw, hygiëne en veiligheid	38
8.3	Capaciteit en bezetting	38
8.4	Kwaliteit van het personeel: de inzet van beroepskrachten	39
8.4.1	Opleiding, functies en taken	39
8.4.2	Taken groepsleidster	44
8.4.3	Aantal leidsters per groep en groepsgrootte	44
8.5	Kwaliteitseisen aan de organisatie	45
8.6	Modelverordening peuterspeelzaalwerk	46
8.7	Conclusie en beleidskeuzes	47

9	De bekostiging van het peuterspeelzaalwerk	49
9.1	Inleiding	49
9.2	De kosten van het peuterspeelzaalwerk	49
9.3	De inkomsten van het peuterspeelzaalwerk	50
9.4	De ouderbijdrage	50
9.5	Subsidies	51
9.6	Prestatieafspraken	51
9.7	Beleidskeuzes	52
10	Het toezichtkader en handhaving van de kwaliteit	55
10.1	Situatieschets: de verschillende toetsingskaders	55
10.2	Toezicht op de accommodatie	55
10.3	Toezicht op de producten	55
10.4	Arbeidsomstandigheden	56
10.5	Toezicht op het pedagogisch klimaat en gezondheidsaspecten	56
10.6	Beleidskeuzes	57
11	Conclusie en overzicht beleidskeuzes en gevolgen	59
11.1	Conclusie	59
11.2	Samenvattend overzicht beleidskeuzes	60
	Geraadpleegde literatuur	65
	Bijlagen	67
Bijlage 1	Modelverordening kwaliteitsregels peuterspeelzaalwerk	69
Bijlage 2	Voorbeeld aanmeldingsformulier	85
Bijlage 3	Voorbeeld overdrachtformulier peuterspeelzaal - basisschool	89

1 Inleiding

1.1 Waarom een handreiking?

De peuterspeelzaal krijgt een steeds groter belang toebedeeld, zowel binnen het jeugdbeleid, bij de signalering en/of ter voorkoming van ontwikkelingsachterstanden, in het kader van de doorgaande ontwikkelingslijn, maar ook als essentiële schakel in de lokale sociale infrastructuur. De peuterspeelzaal wordt steeds professioneler en de roep om eenduidige kwaliteitseisen wordt groter.

Het peuterspeelzaalwerk valt wettechnisch onder de Welzijnswet 1994. Er is echter geen wettelijke noodzaak om middels een verordening kwaliteitseisen te stellen aan het peuterspeelzaalwerk. De Wet kinderopvang die per 1 januari 2005 in werking treedt, stelt expliciet dat peuterspeelzaalwerk niet onder kinderopvang gerekend wordt. Landelijk is een discussie gaande over de positionering van het peuterspeelzaalwerk: is peuterspeelzaalwerk een welzijnsvoorziening of zou het meer richting onderwijs gepositioneerd moeten worden?

Gemeenten bepalen lokaal welke positie het peuterspeelzaalwerk inneemt in de lokale gemeenschap en binnen het lokale sociale beleid. Dit wordt versterkt door ontwikkelingen rond de Wet kinderopvang waarbij de landelijke kwaliteitseisen losgelaten worden.

Het peuterspeelzaalwerk wordt enerzijds een belangrijkere rol toebedeeld maar aan de andere kant zijn er nauwelijks landelijke richtlijnen of dwingende wetgeving. Al deze ontwikkelingen noodzaakt gemeenten om het beleid op het gebied van het peuterspeelzaalwerk te vernieuwen.

1.2 Hoe deze handreiking te gebruiken?

Het doel van deze handreiking is gemeenten een handvat te bieden om beleid te maken op het gebied van peuterspeelzaalwerk, de professionaliteit van de werksoort een stap verder te helpen en het peuterspeelzaalwerk een duidelijkere plek te geven in het (preventieve) lokale jeugdbeleid.

De rode draad in deze handreiking wordt gevormd door:

- Het hanteren van drie ambitieniveaus voor het peuterspeelzaalwerk die variëren in reikwijdte en positionering. Het uitgangspunt hierbij is dat peuterspeelzaalwerk een professionele werksoort is.
- Het benoemen van een minimum aan kwaliteitseisen op het gebied van de fysieke omgeving, het pedagogisch klimaat en het management van het peuterspeelzaalwerk.
- Het aangeven van beleidskeuzes die kunnen worden gemaakt, de randvoorwaarden en de consequenties die daarbij horen.

Deze handreiking is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De gemeentelijke taak ten aanzien van het peuterspeelzaalwerk.
- De lokale uitgangssituatie.
- Ambitieniveaus en doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk.
- Een sluitende aanpak 0-6-jarigen.
- De professionaliteit van de instelling.
- Minimale kwaliteitseisen in relatie tot ambities en het niveau van professionaliteit.
- De bekostiging van het peuterspeelzaalwerk.
- Het toezichtkader en handhaving van de kwaliteit.

In de bijlagen vindt u een modelverordening voor het peuterspeelzaalwerk, voorbeelden van aanmeldings- en overdrachtformulieren en de uitkomsten van het kengetallenonderzoek van de MOgroep.

2 De gemeentelijke taak en het peuterspeelzaalwerk: het landelijk kader

In dit hoofdstuk wordt in het kort de geschiedenis¹ van het peuterspeelzaalwerk en het huidige wettelijk kader geschetst.

2.1 Het peuterspeelzaalwerk: de geschiedenis

De geschiedenis van *kinderopvang* gaat ver terug in de tijd. De industrialisatie in de tweede helft van de negentiende eeuw leidde tot het ontstaan van kinderbewaarplaatsen doordat vaak beide ouders (tegen een laag loon) genoodzaakt waren te werken. Na de Tweede Wereldoorlog ontstonden de eerste bedrijfscrèches (van bedrijven zoals Verkade en Van Melle).

In de jaren zestig ontstond de *peuterspeelzaalbeweging*. De eerste initiatieven voor de oprichting van peuterspeelzalen vonden plaats in Wageningen en Arnhem. In de jaren zeventig nam het aantal peuterspeelzalen een enorme vlucht, waarbij een duidelijke relatie te zien was met de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen. Tot halverwege de twintigste eeuw was kinderopvang en peuterspeelzaalwerk voornamelijk het domein van charitatieve instellingen en particulier initiatief. De bemoeienis van de overheid met kinderopvang en peuterspeelzaalwerk is relatief recent.

Tussen 1965 en 1980 groeide het aantal peuterspeelzalen van circa 100 naar circa 3.000, voornamelijk gedragen door vrijwilligers. In de jaren tachtig nam het belang van peuterspeelzalen toe als plaats waar jonge kinderen veilig met leeftijdgenootjes in contact kunnen komen. De nadruk kwam meer te liggen op wat de peuterspeelzaal voor het kind betekent en gaandeweg professionaliseerde het peuterspeelzaalwerk.

Ter versteviging van de positie van het peuterspeelzaalwerk verstrekke de rijksoverheid vanaf 1975 via een rijksbijdrageregeling een jaarlijkse bijdrage per peuterspeelzaal. De rijksbijdrageregelingen zijn van kracht geweest tot 1986. In dat jaar is de Welzijnswet ingevoerd. Op grond van de Welzijnswet werd de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor uitvoerend welzijnswerk, waaronder kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, overgedragen aan gemeenten.

Vanaf de jaren negentig is de politieke belangstelling voor het peuterspeelzaalwerk toegenomen door het besef dat de vroege kindertijd een rol speelt in latere school- en ontwikkelingsachterstanden. In 1995 verscheen het boekje *Spelen met visie* van de Projectgroep Peuterspeelzalen Nederland, een initiatief van de Maatschappelijke Ondernemersgroep (MOgroep, voorheen VOG), het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) en het Interprovinciaal Platform Kinderopvang (IPK). In 2001 presenteerde de MOgroep

---

¹ Informatie over de geschiedenis van het peuterspeelzaalwerk is samengesteld uit verschillende bronnen waaronder het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), het ministerie van VWS, de publicatie *Peuterspeelzaalwerk in Nederland: de huidige praktijk* van Regioplan (2001), het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de in de colofon genoemde experts.

het *Visiedocument Peuterspeelzaalwerk* waarvoor door de peuterspeelzaalorganisaties zelf de bouwstenen werden aangedragen.

2.2 Het peuterspeelzaalwerk: de huidige situatie

Uit het onderzoek van Regioplan in 2001 blijkt dat er ongeveer 4.250 peuterspeelzalen zijn in Nederland, die beheerd worden door ongeveer 1.800 organisaties. Peuterspeelzaalwerk wordt uitgevoerd door zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, welzijnsinstellingen, kinderopvangorganisaties en onderwijsinstellingen. Ongeveer 80% van de organisaties bestaat uit zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, maar deze zelfstandige organisaties beheren ongeveer 60% van het aantal peuterspeelzalen. Tussen de 50% en 70% van de twee- tot driejarigen in Nederland bezoekt een peuterspeelzaal.

In januari 2002 stelde het kabinet dat er landelijke regels voor de kwaliteit van de opvang in peuterspeelzalen moesten komen. Op dit moment zijn er echter landelijk geen eisen aan de kwaliteit van peuterspeelzalen gesteld. De tendens is lokaal maatwerk. Dit blijkt ook uit de Kabinetsreactie adviezen Jeugdbeleid van november 2003, waarin het Rijk ervoor kiest om beleid ten aanzien van het peuterspeelzaalwerk over te laten aan de lokale overheid.

Peuterspeelzaalwerk is eigenlijk al die tijd onder de noemer 'kinderopvang' geschaard. Met de Wet kinderopvang die per 1 januari 2005 ingevoerd wordt, komt hier definitief een einde aan. Peuterspeelzaalwerk wordt in de Wet kinderopvang níét als een vorm van kinderopvang beschouwd.

2.3 Het huidige wettelijk kader

Welzijnswet 1994

Op dit moment (2004) valt het peuterspeelzaalwerk onder de Welzijnswet 1994. Dwingende regels voor het peuterspeelzaalwerk zijn er niet. De Welzijnswet stelt dat bij gemeentelijke verordening regels worden vastgesteld voor de kwaliteit (en het toezicht op de naleving ervan) van vormen van *kinderopvang*. Daarnaast geeft de Welzijnswet gemeenten de mogelijkheid om, bij algemene maatregel van bestuur, te bepalen welke kwaliteitsvoorschriften voor *kinderopvang* in elk geval worden opgenomen in de lokale verordening. In de praktijk blijkt dat veel gemeenten de Verordening kinderopvang van toepassing hebben verklaard op het peuterspeelzaalwerk. Met de komst van de Wet kinderopvang zullen gemeenten opnieuw naar het peuterspeelzaalwerk moeten kijken.

Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS)

Op 4 maart 1999 is het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) door het Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO) en VNG ondertekend. In het BANS zijn afspraken gemaakt over de versterking van het 0-6-jarigenbeleid. Enkele relevante afspraken zijn: een actieve regievoering door gemeenten, kwantitatief en kwalitatief goed peuterspeelzaalwerk, taal- en ontwikkelingsprogramma's in de voor- en vroegschoolse periode en extra inzet van de consultatiebureaus, gericht op vroegtijdige signalering van ontwikkelingsachterstanden.

Onderwijsachterstandenbeleid

Binnen het onderwijsachterstandenbeleid is vastgesteld dat peuterspeelzaalwerk een essentiële schakel vormt in het opsporen en bestrijden van ontwikkelingsachterstanden en het bevorderen van taalontwikkeling. De rol van gemeenten en scholen in het onderwijsachterstandenbeleid wordt echter anders. In de 'Uitwerkingsbrief toekomstig onderwijsachterstandenbeleid' van juli 2004 beschrijft de minister van OCW het voornemen om schoolbesturen en scholen de ruimte te geven om de middelen voor onderwijsachterstanden meer naar eigen inzicht te besteden. Gemeenten hebben als meest 'schoolnabije overheid' een verantwoordelijkheid voor het functioneren van de lokale infrastructuur en voor het realiseren van samenhang tussen de schakels binnen de jeugdketen, waaronder het onderwijsachterstandenbeleid. De meer specifieke taken en verantwoordelijkheden van gemeenten in het onderwijsachterstandenbeleid zullen in de toekomst worden toegespitst op vooral de VVE en het lokaal inrichten van bovenschoolse schakelklassen.

Overige wet- en regelgeving

Naast deze genoemde wet- en regelgeving op het peuterspeelzaalwerk is ook meer algemene wet- en regelgeving van toepassing, waaronder de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV), de Arbowet, de Warenwet, het Attractiebesluit, de Woningwet, het Bouwbesluit 2003 en de lokale Bouwverordening en Gebruiksvergunning (brandweer).

2.4 Ontwikkelingen

Voor het peuterspeelzaalwerk zijn vier landelijke ontwikkelingen van belang: de beleidsbrief Peuterspeelzaalwerk die richtingen aangeeft voor de positionering van het peuterspeelzaalwerk (2002), de Kabinetsreactie adviezen Jeugdbeleid (november, 2003), Operatie Jong en zeer recent is de voorbereiding gestart voor een nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning, die de Welzijnswet waarschijnlijk zal gaan vervangen.

2.4.1 Beleidsbrief Peuterspeelzaalwerk

In de Beleidsbrief Peuterspeelzaalwerk van 23 januari 2002 beschrijft de toenmalige staatssecretaris van VWS drie modellen voor de mogelijke toekomstige positionering van het peuterspeelzaalwerk:

- een regeling voor peuterspeelzaalwerk onder de Welzijnswet 1994: een voortzetting van de huidige situatie;
- een regeling voor peuterspeelzaalwerk naar analogie van de Wet kinderopvang: het Rijk wordt bestuurlijk verantwoordelijk. Gemeenten worden verantwoordelijk voor de uitvoering en het toezicht en in de financiering zal een grote omslag plaatsvinden;
- peuterspeelzaalwerk als onderdeel van het onderwijs: de verantwoordelijkheid voor het peuterspeelzaalwerk ligt bij het bevoegd gezag van de schoolbesturen en niet bij de gemeente. De peuterspeelzaal wordt een voorschoolse voorziening.

Deze keuzemogelijkheden hebben voornamelijk betrekking op de bestuurlijke inbedding van het peuterspeelzaalwerk. De drie modellen hebben de discussie rond het peuterspeelzaalwerk verder aangewakkerd. Een keuze is niet gemaakt en met het oog op de ontwikkelingen rond de Wet kinderopvang is de verwachting dat het peuterspeelzaalwerk een lokale aangelegenheid blijft.

2.4.2 Kabinetsreactie adviezen Jeugdbeleid

In de Kabinetsreactie adviezen Jeugdbeleid (Den Haag, november 2003) kiest het Rijk ervoor het beleid ten aanzien van het peuterspeelzaalwerk over te laten aan de lokale overheid. De nadruk ligt op (lokale) samenwerking en een samenhangend aanbod. Dit blijkt uit het toekomstperspectief dat wordt geschetst: goed op elkaar aansluitende algemene voorzieningen, waarbij ouders en kinderen maatwerk kunnen vinden voor de verschillende arrangementen. Dit betekent:

- voldoende, bereikbare en betaalbare voorzieningen;
- voorzieningen die goed op elkaar afgestemd zijn en een samenhangend of geïntegreerd aanbod vormen;
- maatwerk binnen dit samenhangende aanbod;
- het samenwerkend aanbod draagt bij aan de cognitieve en sociale ontwikkeling en taalontwikkeling van kinderen, zodat kinderen minder snel uitvallen en verantwoord kunnen meedoen in de maatschappij.

Voor het peuterspeelzaalwerk betekent dit, dat de gemeente zorg draagt voor samenhang in de voorzieningen en de regie voert om tot een doorgaande ontwikkelingslijn en een sluitend dagarrangement te komen.

Onder de naam Operatie Jong is een samenwerkingsverband van de ministeries van VWS, OCW, Justitie, SZW en BZK gevormd, dat staat voor:

- de aanpak van de doelstellingen van het kabinet, zodat op lokaal niveau de belangrijkste knelpunten zijn opgelost en zichtbare verbeteringen tot stand zijn gebracht in de ontwikkelingsketen voor de jeugd;
- het ervoor zorg dragen dat de samenhang in de aanpak van het jeugdbeleid door de vijf departementen in de toekomst structureel gewaarborgd is;
- Het formuleren van voorstellen tot vereenvoudiging en verbetering van de integrale aan- en besturing van het jeugdbeleid.

2.4.3 Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)

Op dit moment is de voorbereiding van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) in volle gang. In de WMO zullen delen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), de hele Wet voorziening gehandicapten (Wvg), de Welzijnswet en mogelijk enkele onderdelen van de Ziekenfondswet worden opgenomen. Deze wijzigingen hebben grote gevolgen voor burgers, zorgaanbieders, gemeenten en verzekeraars. De WMO zal veel veranderen in de wijze waarop zorg, welzijn en maatschappelijke dienstverlening op gemeentelijk niveau zijn georganiseerd. Het voornemen is om de wet per 1 januari 2006 in te laten gaan. De consequenties voor het peuterspeelzaalwerk zijn voornamelijk onduidelijk.

2.5 Conclusies en consequenties rond het landelijk kader

Het peuterspeelzaalwerk heeft vanaf de jaren zestig een enorme groei doorgemaakt. Actueel zijn de discussie over de positionering van het peuterspeelzaalwerk en verdere professionalisering van het peuterspeelzaalwerk. Met de komst van de Wet kinderopvang in 2005 en de in voorbereiding zijnde WMO is er op dit moment (voorjaar 2004) onduidelijkheid over het toekomstige landelijke beleidskader voor het peuterspeelzaalwerk. De tendens in het landelijke beleid is duidelijk: gemeenten moeten vooralsnog lokaal aan de slag en zelf de positie van het peuterspeelzaalwerk bepalen!

In het volgende hoofdstuk zal de gemeentelijke taak ten aanzien van het peuterspeelzaalwerk worden belicht en de relatie van het peuterspeelzaalwerk met de verschillende beleidsterreinen.

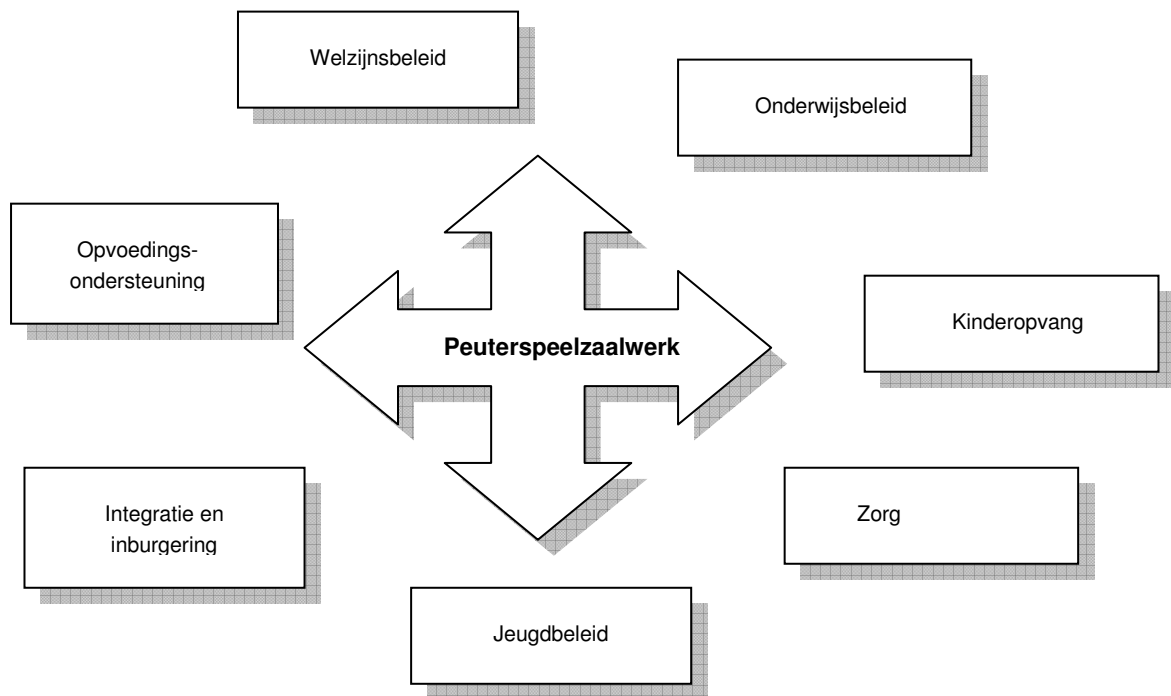

3 De gemeentelijke taak en de inbedding van het peuterspeelzaalwerk in lokaal beleid

3.1 Beleid: peuterspeelzaalwerk in relatie tot andere beleidsterreinen

Het peuterspeelzaalwerk balanceert op de rand van meerdere beleidsterreinen. Afhankelijk van de lokale situatie en de lokale beleidskeuzes kan het peuterspeelzaalwerk relaties hebben met de beleidsterreinen welzijn, onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg, jeugdbeleid, integratie en inburgering en opvoedingsondersteuning. Deze beleidsterreinen overlappen elkaar. Dit is lastig grafisch weer te geven, daarom volstaan we hier met een wat simplistische weergave van de relatie tussen het peuterspeelzaalwerk en andere beleidsterreinen.

Figuur 1 Relatie beleidsterreinen

De relatie tussen het peuterspeelzaalwerk en de andere beleidsterreinen komt op vrijwel elk moment in de beleidscyclus weer terug. Veel van de te maken beleidskeuzes voor peuterspeelzaalwerk hebben een directe relatie met het lokale beleid op andere terreinen. Omdat de inbedding in het lokale beleid én belangrijk is voor het maken van beleidskeuzes én een terugkerend thema is in deze handreiking én bovendien in de praktijk complex kan zijn, wordt in dit hoofdstuk eerst de relatie tussen het peuterspeelzaalwerk en de verschillende beleidsterreinen verder uitgediept.

3.1.1 Peuterspeelzaalwerk en welzijn

Welzijn is een breed beleidsterrein dat zich richt op het vergroten van ontplooiingsmogelijkheden en zelfredzaamheid, het voorkomen dat mensen in een achterstandspositie geraken en personen die in een achterstandspositie zijn geraakt mogelijkheden te bieden hun positie te verbeteren. In het kort betekent dit: het welbevinden van personen in de samenleving bevorderen.

Peuterspeelzaalwerk maakt deel uit van het bredere welzijnsbeleid. Het is nu nog wettelijk een welzijnsvoorziening, maar de vraag is of dit zo moet blijven.

3.1.2 Peuterspeelzaalwerk en onderwijs

Gemeenten hebben vanuit de onderwijswetgeving verschillende verantwoordelijkheden, waar onder voor het uitvoeren van de Leerplichtwet, het leerlingenvervoer, de huisvesting en het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid (GOA). Verschillende onderdelen van het lokale onderwijsbeleid hebben betrekking op het peuterspeelzaalwerk.

Onderwijsachterstandenbeleid

In het Landelijk beleidskader gemeentelijk onderwijsachterstandsbeleid 2002-2006 is aangegeven dat de achterstand van doelgroepkinderen bij aanvang van groep drie van het basisonderwijs zo klein mogelijk moet zijn.

In het onderwijskansenbeleid werken scholen, schoolbesturen en gemeenten samen om concrete problemen in en rond individuele scholen op te lossen. Dit gebeurt veelal via VVE-programma's.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

VVE maakt deel uit van het onderwijsachterstandenbeleid. Het houdt in dat kinderen op jonge leeftijd meedoen aan educatieve programma's, die starten in een voorschoolse voorziening (peuterspeelzaal, kinderopvang) en doorlopen tot in de eerste twee groepen van de basisschool. Centraal staat dat kinderen op hun zesde levensjaar een startniveau hebben behaald, dat goed past bij aanvang van de basisschool. Een belangrijk onderdeel daarvan is taal. Er wordt gewerkt aan de hand van speciale VVE-programma's. Gemeenten zorgen voor het aanbieden van effectieve VVE-programma's en dat kinderen uit de doelgroep daar daadwerkelijk gebruik van maken. De gemeente heeft een regisserende rol in de afstemming en samenwerking tussen de verschillende voorschoolse voorzieningen onderling en tussen de voorschoolse voorzieningen, het basisonderwijs en volwasseneneducatie. VVE heeft een nauwe relatie met het peuterspeelzaalwerk.

Voorschool

Een Voorschool is een vaste combinatie van een peuterspeelzaal en een basisschool, bedoeld voor kinderen van tweeënhalve tot zes jaar met een dreigende taalachterstand. De Voorschool is een samenwerkingsverband van school en peuterspeelzaal waarbij, naast het bieden van VVE-programma's, de zorgstructuur een belangrijke rol speelt.

Brede school

De brede school kent vele vormen en gedaanten, maar kenmerkt zich door samenwerking van basisscholen met andere voorzieningen, zoals buitenschoolse opvang, peuterspeelzaalwerk, bibliotheek, jeugdgezondheidszorg, sport, etc. Het komt vaak voor dat een peuterspeelzaal gebruikmaakt van een voormalig leslokaal van een basisschool. Dit betekent niet per definitie dat er sprake is van nauwe samenwerking.

3.1.3 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

Kinderopvang heeft een andere doelstelling dan het peuterspeelzaalwerk, namelijk de opvang van kinderen. Kinderopvang biedt ouders de mogelijkheid om arbeid en zorg te combineren en levert een bijdrage aan de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Het raakvlak tussen kinderopvang en peuterspeelzaalwerk ligt voornamelijk in het richten op kinderen in dezelfde leeftijdscategorie. En zijn kinderopvangorganisaties die ook peuterspeelzaalwerk aanbieden.

3.1.4 Peuterspeelzaalwerk en jeugdgezondheidszorg

Jeugdgezondheidszorg is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Op het terrein van jeugdgezondheidszorg heeft het peuterspeelzaalwerk te maken met verschillende instellingen, waaronder het consultatiebureau, het algemeen maatschappelijk werk (AMW) en de huisarts.

De organisatie die zich net als het peuterspeelzaalwerk expliciet richt op jonge kinderen is het consultatiebureau. Consultatiebureaus ondersteunen de algehele gezondheidsontwikkeling van kinderen van 0 tot 4 jaar en begeleiden de ouders hierbij. Consultatiebureaus brengen de gezondheid van kinderen in kaart, signaleren problemen en geven voorlichting en advies over geconstateerde problemen. De zorgfunctie van consultatiebureaus gaat over in die van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), die verantwoordelijk is voor de gezondheidsbevordering van kinderen van 4 tot 19 jaar.

Op 1 januari 2003 is de WCPV in werking getreden. Gemeenten zijn sedert dat moment verantwoordelijk voor de jeugdgezondheidszorg voor alle kinderen van 0 tot 19 jaar. Het gaat daarbij om het bevorderen van hygiëne, veiligheid en preventie van gezondheidsrisico's. Gemeenten kunnen zelf bepalen door welke organisatie zij deze taken laat uitvoeren. In de meeste gevallen gebeurt dit door de GGD of de Thuiszorginstellingen.

In het geval van ernstige problemen kan de gemeente verwijzen naar het Bureau Jeugdzorg.

3.1.5 Peuterspeelzaalwerk en jeugdzorg

Waarschijnlijk zal per 1 januari 2005 de Wet op de jeugdzorg in werking treden. De jeugdzorg is bedoeld voor jongeren tot 18 jaar (en voor hun ouders of opvoeders) met ernstige opvoedings- en opgroei-problemen, waarvoor de ondersteuning van de algemene (lokale) voorzieningen (zoals onderwijs, jeugdgezondheidszorg of het maatschappelijk werk) niet helpt.

De jeugdzorg en de Bureaus Jeugdzorg vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie en de drie grootstedelijke regio's.

De kerntaak van het Bureau Jeugdzorg is de indicatiestelling, het beoordelen of een cliënt in aanmerking komt voor zorg op grond van de Wet op de jeugdzorg, voor jeugd-geestelijke gezondheidszorg of voor een plaats in een justitiële jeugdinrichting. Op termijn zal ook de indicatiestelling voor de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen tot de taken van het bureau gaan behoren.

De peuterspeelzaal kan een rol spelen in de signalering van problemen.

3.1.6 Peuterspeelzaalwerk en jeugdbeleid

Jeugdbeleid staat landelijk en lokaal sterk in de belangstelling. Doel van het jeugdbeleid is om optimale ontwikkelingskansen voor alle jeugdigen te creëren en de voorzieningen voor de jeugd te versterken. Het lokaal jeugdbeleid omvat verschillende deelterreinen, bijvoorbeeld onderwijsbeleid, sluitende aanpak voor 0-6-jarigen, peuterspeelzaalwerk, kinderopvangbeleid en speelplaatsenbeleid.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het lokaal jeugdbeleid en voeren de regie. Dit houdt in dat de gemeente haar partners, vaak uitvoerende instellingen (bijvoorbeeld onderwijs, peuterspeelzaalwerk, jeugdgezondheidszorg en kinderopvang), ondersteunt om vanuit hun eigen inhoudelijke expertise een gemeentelijk beleidsdoel vorm te geven. De inhoudelijke kaders worden door de gemeente gesteld.

3.1.7 Peuterspeelzaalwerk, integratie en inburgeringbeleid

Op vele terreinen, zoals onderwijs, werken, wonen en participatie, maar ook bij inburgering, opvoedingsondersteuning, jeugdbeleid en gezondheidszorg merken gemeenten dat de integratie van minderheden een aandachtspunt blijft. De peuterspeelzaal heeft in het kader van onderwijsachterstanden en VVE een nadrukkelijke rol in de integratie van kinderen met een (taal- of) ontwikkelingsachterstand. Ook in de hoedanigheid van basisvoorziening in een gemeente is de peuterspeelzaal zeer geschikt als ontmoetingsplek of in samenhang met de kennismaking met de Nederlandse cultuur.

3.1.8 Peuterspeelzaalwerk en opvoedingsondersteuning

Opvoedingsondersteuning is zowel onderdeel van het gemeentelijk jeugdbeleid als van de jeugdzorg. Hierdoor valt opvoedingsondersteuning onder de verantwoordelijkheid van gemeenten en van provincies. Op lokaal niveau wordt opvoedingsondersteuning aan ouders vaak geboden door de voorzieningen die ook het meest contact hebben met ouders en kinderen: het consultatiebureau, de peuterspeelzaal, de welzijnsinstelling, de school, etc.

De gemeente is verantwoordelijk voor het lokale beleid rond opvoedingsondersteuning. Het beleid vormt meestal een onderdeel van het (overkoepelende) integraal jeugdbeleid, maar kan ook ondergebracht zijn bij de afdeling Onderwijs of de afdelingen Sociaal beleid, Gezondheidszorg, Sport, Sociaal-cultureel werk en Maatschappelijk werk.

3.2 Conclusie

De gemeente heeft een heel scala aan verantwoordelijkheden als het gaat om welzijn, onderwijs, peuterspeelzalen, kinderopvang, (jeugdgezondheids)zorg, jeugdbeleid, inburgering en opvoedingsondersteuning. Voor een deel zijn er dwingende voorschriften en wetten, zoals bij onderwijs, maar voor een deel is de gemeente vrij om lokaal maatwerk te leveren.

In dit hoofdstuk is voor deze meest aan het peuterspeelzaalwerk verwante beleidsterreinen weergegeven hoe de verantwoordelijkheden liggen voor de gemeente. De volgende hoofdstukken zullen hier verder op ingaan. Daarbij staan de beleidskeuzes en de consequenties daarvan centraal.

4 Beginnen bij het begin: de lokale uitgangssituatie

Het maken van beleid heeft niet alleen te maken met visievorming voor de toekomst. De huidige uitgangssituatie is minstens zo belangrijk. Grote plannen maken heeft weinig zin als er geen financiële middelen beschikbaar zijn of als er geen (ambtelijk, bestuurlijk en maatschappelijk) draagvlak voor is. Dit hoofdstuk gaat over het inzichtelijk maken van de uitgangssituatie. Kortom: wat zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden in de gemeente?

4.1 Peuterspeelzaalwerk: de huidige situatie als vertrekpunt

Het in kaart brengen van de huidige situatie lijkt misschien onnodig. Als beleidsmedewerker peuterspeelzaalwerk weet je grotendeels hoe de peuterspeelzalen ervoor staan. In de praktijk blijkt dat het kritisch tegen het licht houden van de huidige situatie nieuwe inzichten verschaft en de realiteitszin van eventuele plannen ten goede komt.

Om de uitgangssituatie in kaart te brengen, wordt hier gekeken naar het aanbod van de peuterspeelzalen in de gemeente, de vraag naar peuterspeelzalen, de instellingen die een relatie hebben met peuterspeelzaalwerk en de gemeente zelf. Per onderdeel wordt een aantal onderwerpen genoemd en tegen het licht gehouden.

Tabel 1 Informatie verzamelen

Aanbod	Vraag
<ul style="list-style-type: none"> - Het aantal dagdelen peuterspeelzaalwerk dat aangeboden wordt, openingstijden - Maximum aantal peuters per groep - De programma's die aangeboden worden (pedagogisch beleidsplan, VVE en dergelijke) - De locaties per instelling (bereikbaarheid, nabijheid andere verwante voorzieningen) - De accommodaties: aantal ruimtes die gebruikt worden voor peuterspeelzaalwerk, capaciteit en bezetting - De gebouwen: de oppervlakte, het bouwjaar, de staat van onderhoud en dergelijke 	<ul style="list-style-type: none"> - Het aantal peuters en het aantal groepen dat gebruik maakt van een peuterspeelzaal - Inzicht in de demografie van de gemeente: <ul style="list-style-type: none"> o Het huidige aantal 2- en 3-jarigen in de gemeente o Het toekomstige aantal 2- en 3-jarigen in de gemeente (CBS, Primos, leerlingenprognoses voor het basisonderwijs) o Hoeveel doelgroepkinderen zijn er in de gemeente en in welke mate is er sprake van achterstandsproblematiek (etniciteit, achterstandsleerlingen basisonderwijs)? - Deelnemingspercentage reguliere en doelgroeppeuters: aantal peuters op een peuterspeelzaal ten opzichte van het totaal aantal peuters in de gemeente

Instellingen	Gemeente
<p><i>De instellingen voor peuterspeelzaalwerk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Type organisatie (zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk, welzijnsinstelling, kinderopvanginstelling, etc.) - Schaal van de instellingen, aantal locaties en groepen - Doel van het peuterspeelzaalwerk per instelling - Aantal professionele leidsters per groep - Aantal vrijwilligers per groep - Wordt er door de verschillende instellingen voor peuterspeelzaalwerk samengewerkt en waarom wel of niet? - Financiële situatie: inkomsten, uitgaven <p><i>Overige instellingen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke andere instellingen hebben een (in)directe relatie met het peuterspeelzaalwerk (bijvoorbeeld basisscholen, consultatiebureau, huisartsen en dergelijke)? - Wat doet elke organisatie en wat is de relatie met het peuterspeelzaalwerk? - Wie werkt wel/niet met wie samen en waarom wel/niet? - Waar ervaren de instellingen knelpunten en waar hebben wij behoefte aan? 	<ul style="list-style-type: none"> - Welke beleidsterreinen hebben een relatie met peuterspeelzaalwerk in de gemeente? - Inventarisatie van alle relevante beleidsnotities, bestuurlijke en ambtelijke beleidsvoornemens en andere beschikbare documenten, ook op aanverwante terreinen. Het gaat bijvoorbeeld om: <ul style="list-style-type: none"> o onderwijs (VVE en brede school) o (jeugd)zorg o welzijn o kinderopvang o accommodatiebeleid o subsidies en financiën o etc. - Welke onderwerpen of knelpunten en wensen op de verschillende gebieden kunnen in relatie tot het peuterspeelzaalwerk gezien worden? - Welk belang hechten de portefeuillehouders en raadsleden aan peuterspeelzaalwerk? - Welke manier van beleid maken past goed in de gemeente: vanuit algemene welzijnsdoelstellingen, per individueel beleidsterrein, een integrale benadering of een wijkgerichte benadering? - Hoe ziet het financiële kader eruit? Zijn er financiële middelen beschikbaar om verbeteringen in het peuterspeelzaalwerk aan te brengen of is dit bij voorbaat uitgesloten? Wordt er gewerkt met resultaatgerichte programmabegrotingen?

4.2 Hulpmiddelen: definities en kengetallen

Om de verkregen informatie te analyseren kunnen definities en kengetallen worden gebruikt.

4.2.1 Definities peuterspeelzaalwerk

Zowel in de Wet kinderopvang,² het project Welzijn Informatievoorziening Lokaal en Landelijk (WILL)³, de CAO Welzijn⁴ als vanuit het onderzoek naar kengetallen van de MOgroep zijn definities geformuleerd rond het peuterspeelzaalwerk. De definities zijn allemaal net iets anders. Voor het verder professionaliseren van het peuterspeelzaalwerk is het noodzakelijk om *eenduidige* definities te hanteren.

² Definitie Wet kinderopvang: een voorziening waarin uitsluitend kinderen vanaf de leeftijd van 2 jaar tot het tijdstip waarop zij kunnen deelnemen aan het basisonderwijs, verblijven in een speelgroep.

³ In het najaar 2004 worden de definities die door WILL worden gehanteerd definitief vastgesteld tijdens het najaarscongres.

⁴ Definitie CAO Welzijn: Peuterspeelzaalwerk: het bieden van speel- en/of aanvullende ontwikkelingsmogelijkheden aan kinderen in de leeftijd vanaf 2 jaar tot aan het moment waarop zij basisonderwijs kunnen volgen, gedurende minder dan vier aaneengesloten uren per dag.

In deze handreiking gaan we uit van de onderstaande definitie. Deze is samengesteld uit de bovengenoemde bronnen.

Peuterspeelzaalwerk

Het bieden van speelgelegenheid aan kinderen van 2 (of 2,5) tot 4 jaar gedurende een dagdeel van maximaal drie en een half uur, tijdens (meestal) twee dagdelen per week gedurende ongeveer 40 weken per jaar met als doel om hun ontwikkeling te bevorderen en samen te spelen.

4.2.2 Vergelijking met andere gemeenten

Behalve het vergelijken van vraag en aanbod tussen de verschillende aanbieders van peuterspeelzaalwerk in de gemeente, kan het vergelijken van gegevens met andere gemeenten zeer nuttig zijn.

Definities die gebruikt kunnen worden voor berekeningen en vergelijkingen van gegevens (bijvoorbeeld een peuterplaats of een VVE-peuterplaats) worden in het hoofdstuk van de bekostiging van het peuterspeelzaalwerk uitgewerkt.

In de bijlagen is een aantal kengetallen van peuterspeelzalen gegeven die uit het onderzoek door de MOgroep naar voren zijn gekomen. Het betreft gemiddelden die vergeleken kunnen worden met de cijfers in de eigen gemeente.

4.3 Conclusie en (beleids)keuzes

Na een inventarisatie van de lokale situatie rond het peuterspeelzaalwerk in de gemeente kan antwoord worden gegeven op de volgende vragen:

- ▶ Hoe ziet de feitelijke situatie rond het peuterspeelzaalwerk eruit in de gemeente?
  - Wat is het aanbod?
  - Hoe ziet de vraag eruit?
  - Welke instellingen zijn erbij betrokken?
  - Hoe is de verhouding gesubsidieerde tot niet-gesubsidieerde instellingen?
  - Welke plaats neemt het peuterspeelzaalwerk in binnen (het beleid van) de gemeente?

- ▶ Welke andere initiatieven van structurele opvang of begeleiding van kinderen in de peuterleeftijd (bijvoorbeeld speelgroepjes door vrijwilligers of kerkelijke instellingen) zijn er in de gemeente? Hoe verhouden de peuterspeelzalen zich tot deze speelgroepjes?

- ▶ Welke wensen en knelpunten zijn er rond het peuterspeelzaalwerk in de gemeente?
  - vraag/aanbod;
  - organisatie, huisvesting, samenwerking met andere instellingen;
  - financiering;
  - etc.

- ▶ Op welke punten zou het peuterspeelzaalwerk versterkt kunnen worden?
- ▶ Welke plaats neemt het peuterspeelzaalwerk in in relatie tot andere beleidsterreinen, zoals onderwijs, jeugdbeleid, zorg, inburgeringbeleid en opvoedingsondersteuning?
- ▶ Zou de interne afstemming beter kunnen en op welke onderdelen?
- ▶ Welke manier van beleid maken past het beste in de gemeente? Via algemene doelstellingen, doelstellingen per beleidsterrein, integraal beleid of wijkgericht werken?
- ▶ Hoe ziet het financiële kader van de gemeente eruit?

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de huidige situatie. In volgende hoofdstukken wordt dieper ingegaan op het ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk en de diverse onderdelen van het peuterspeelzaalwerk, zoals een sluitende aanpak 0-6-jarigen, de professionaliteit van de instelling en de kosten van het peuterspeelzaalwerk.

5 Het ambitieniveau: de doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk

5.1 Situatieschets

De basis voor het maken van beleid voor het peuterspeelzaalwerk is het bepalen van het ambitieniveau of de doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk in de gemeente. Dit kan pas nadat er een goed inzicht is in de huidige situatie rond het peuterspeelzaalwerk in de gemeente.

Uit het rapport *Peuterspeelzaalwerk in Nederland: de huidige praktijk 2001* van Regioplan (2001) blijkt dat een meerderheid van de gemeenten de volgende doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk geven:

- het stimuleren van de algemene ontwikkeling;
- het bieden van een laagdrempelige voorziening;
- vroegtijdige signalering van achterstanden.

In VVE-gemeenten die extra middelen ontvangen zijn over het algemeen meer functies en doelstellingen gedefinieerd, waaronder ondersteuning van ouders en het voorkomen van achterstanden. Uit hetzelfde rapport blijkt dat *ouders* vinden dat een peuterspeelzaal er vooral is om kinderen met elkaar te leren spelen. Ouders vinden daarnaast de educatieve functie belangrijk. De peuterspeelzaal wordt door hen niet beschouwd als een vorm van kinderopvang.

5.2 De verschillende ambitieniveaus

Uit de definitie van het peuterspeelzaalwerk in het vorige hoofdstuk blijkt dat peuterspeelzaalwerk een breed begrip is. Het gaat om:

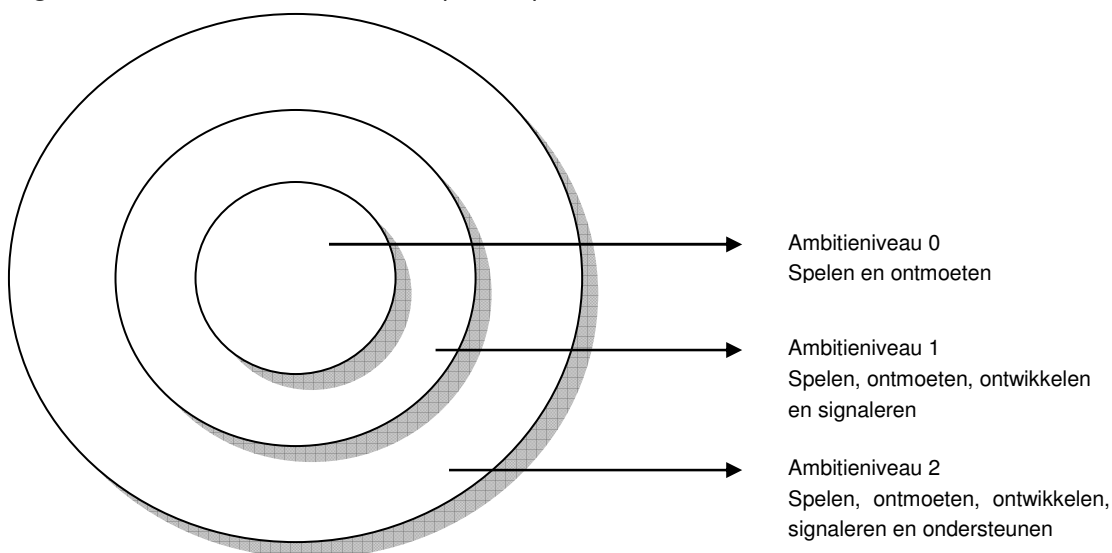
- het onder deskundige begeleiding op gestructureerde basis samenbrengen van kinderen van 2 of 2,5 tot 4 jaar;
- opvang gedurende een dagdeel van maximaal drieënhalf uur, tijdens (meestal) twee dagdelen per week, gedurende ongeveer 40 weken per jaar;
- zo optimaal mogelijk ontwikkelingskansen creëren door het aanbieden van gevarieerde, uitdagende en bij de ontwikkelingsbehoeften aansluitende speelmogelijkheden;
- het ervoor zorg dragen dat de peuterspeelzaal een vindplaats is waar *eventueel* achterstanden en/of ontwikkelingsproblemen op een vroegtijdig moment worden gesignaleerd en gevolgd.

De doelstellingen en het ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk worden door de verschillende instellingen en gemeenten anders ingevuld. Het ambitieniveau varieert van alleen spelen en ontmoeten tot stimulering van de ontwikkeling, en van het signaleren van achterstanden tot het ondersteunen bij het wegwerken van die achterstanden.

In deze handreiking onderscheiden we drie ambitieniveaus voor doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk:

0. spelen, ontmoeten;
1. spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren;
2. spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren en ondersteunen.

Figuur 2 Ambitieniveaus van het peuterspeelzaalwerk

Deze ambitieniveaus kunnen voor één of enkele peuterspeelzalen in de gemeente gelden, maar ook voor alle instellingen voor peuterspeelzaalwerk. Het verschil tussen de ambitieniveaus ligt in de uitvoering van de activiteiten en in de uitvoering van de groepsleiding, de beroepskracht versus de begeleider op de groep.

Het gaat hier nadrukkelijk om peuterspeelzaalwerk. Er wordt niet ingegaan op initiatieven voor structurele opvang of begeleiding van kinderen in de peuterleeftijd (bijvoorbeeld speelgroepjes op initiatief van kerkelijke instellingen of vrijwilligers) die als lager dan ambitieniveau 0 beschouwd kunnen worden.

5.2.1 Ambitieniveau: spelen en ontmoeten

Het eerste ambitieniveau heeft betrekking op de basis van het peuterspeelzaalwerk: het spelen en ontmoeten. Op dit niveau is het peuterspeelzaalwerk een plek waar kinderen onder begeleiding veilig kunnen spelen met andere kinderen.

Spelen is essentieel voor de ontwikkeling van het jonge kind. Kinderen die onvoldoende mogelijkheden hebben om te spelen lopen het risico om een ontwikkelingsachterstand op te lopen. Op de peuterspeelzaal worden peuters gestimuleerd om veelzijdige speelervaring op te doen, zowel individueel als met elkaar. Op een peuterspeelzaal doen kinderen vaak voor het eerst ervaring op in het spelen met leeftijdsgenootjes en het ontmoeten van andere

volwassenen. Hier leren ze in een veilige omgeving onder deskundige begeleiding geleidelijk aan te spelen met andere kinderen, zich aan regels te houden en rekening te houden met elkaar.

Het uitvoerende werk op de groep wordt op dit ambitieniveau hoofdzakelijk gedaan door begeleiders⁵. Het gebeurt echter onder supervisie van een beroepskracht⁶ die de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk – de relatie met ouders, gemeente en aanpalende instellingen – bewaakt. Gemeente en ouders mogen op dit niveau niet meer verwachten dan dat het kind kan spelen en ontmoeten.

Voor dit niveau is een minimum aan kwaliteitseisen noodzakelijk op het gebied van de fysieke omgeving, het pedagogisch klimaat en het management van het peuterspeelzaalwerk. Het gaat bijvoorbeeld om het aantal leidsters per groep of een minimum oppervlakte per peuter. Deze kwaliteitseisen komen verderop in deze handreiking uitgebreider aan bod.

5.2.2 Ambitieniveau: spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren

Bij dit tweede ambitieniveau wordt naast het spelen en ontmoeten expliciet aandacht besteed aan de ontwikkeling van de peuters en het signaleren van eventuele ontwikkelingsachterstanden. De peuterspeelzaal heeft een duidelijke rol in de sluitende aanpak 0-6-jarigen en de doorgaande ontwikkelingslijn van het kind.

Op de peuterleeftijd maken kinderen een stormachtige ontwikkeling door. Binnen dit ambitieniveau wordt aandacht besteed aan de sociaal-emotionele ontwikkeling, de taalontwikkeling, de ontwikkeling van de creativiteit, de zintuigen en de motoriek en de cognitieve ontwikkeling. Dit kan een belangrijke aanvulling zijn op de stimulering van de ontwikkeling thuis. Kinderen moeten kunnen opgroeien tot zelfstandige en zelfredzame volwassenen. Gebleken is dat daarvoor in de leeftijd van 0 tot 4 jaar de basis wordt gelegd. De in deze fase opgelopen achterstand in de ontwikkeling van het kind is naarmate de tijd vordert steeds moeilijker en tegen steeds hogere inspanningen en kosten in te lopen. Binnen dit ambitieniveau wordt naast ontwikkeling de nadruk gelegd op het signaleren van taal- en ontwikkelingsachterstanden.

Het uitvoerende werk op de groep wordt op dit ambitieniveau gedaan door een beroepskracht, bijgestaan door een begeleider. Verwacht mag worden in deze situatie een systeem van signaleren bestaat dat ouders, de basisschool en aanpalende instellingen betrouwbare informatie geeft over de behoefte aan voorzieningen en de ontwikkeling van het kind.

Dit ambitieniveau stelt hogere eisen aan de kwaliteit van de begeleiding van de peuters, de organisatiegraad en de samenwerking met andere instanties. Er is sprake van een werkgeverschaprelatie, in elk geval met de beroepskracht.

---

⁵ Begeleider: degene die anders dan als beroepskracht of beroepskracht in opleiding belast is met de begeleiding van kinderen bij een peuterspeelzaal.

⁶ Beroepskracht: degene die werkzaam is bij een peuterspeelzaal, die werkzaamheden verricht die zijn opgenomen in de voor het peuterspeelzaalwerk geldende CAO en beschikt over een voor deze werkzaamheden passende beroepskwalificatie, zoals momenteel is beschreven in het functie-/loongebouw.

5.2.3 Ambitieniveau: spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren en ondersteunen

Het laatste ambitieniveau gaat nog een stap verder en sluit meer aan bij het onderwijs door naast spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren, de peuters ook te ondersteunen bij eventuele ontwikkelingsachterstanden. De peuterspeelzaal krijgt hier nadrukkelijk een rol toebedeeld in de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) of de voorschool door niet alleen ontwikkelingsachterstanden te signaleren, maar ook daadwerkelijk begeleiding te bieden om deze achterstanden te bestrijden.

Bij ontwikkelingsondersteuning moet gedacht worden aan het ondersteunen en stimuleren van de sociaal-emotionele- en de taal- en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Door de invoering van VVE heeft de samenwerking van het peuterspeelzaalwerk met het basisonderwijs meer gestalte gekregen, omdat specifieke VVE-programma's zowel in de peuterspeelzaal als in groep 1 en 2 van de basisschool worden uitgevoerd.

Het uitvoerend werk wordt op dit ambitieniveau gedaan door twee beroepskrachten. Daarbij mag verwacht worden dat er 'ondersteund' wordt, dat ouders adequate antwoorden krijgen op opvoedingsvragen en dat peuters met een (dreigende) ontwikkelingsachterstand extra en effectieve aandacht krijgen.

Dit derde ambitieniveau stelt weer hogere eisen aan de professionele begeleiding en scholing van de peuters zelf maar ook aan de organisatiegraad van het peuterspeelzaalwerk. Overigens hoeft het niet zo te zijn dat alleen in VVE-groepen achterstandskinderen zitten. Achterstandskinderen kunnen ook binnen de 'reguliere' peutergroepen extra aandacht krijgen door bijvoorbeeld te werken met kleinere groepen of door extra activiteiten.

5.3 De peuterspeelzaal als wijkvoorziening in het kader van doelgroepenbeleid

Naast deze inhoudelijke ambitieniveaus kunnen doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk ook meer gerelateerd worden aan een visie op het gebied van de gebruikers door middel van:

- wijkgericht werken;
- doelgroepen;
- denominaties.

Veel gemeenten werken wijkgericht en kijken naar alle of gelijksoortige voorzieningen in een bepaalde wijk. Het uitgangspunt is dat een achterstandwijk een andere behoefte aan voorzieningen heeft dan een chique buitenwijk. In dit voorbeeld kan ervoor gekozen worden om voor de peuterspeelzalen in de achterstandwijk het hoogste ambitieniveau te ambiëren en voor de peuterspeelzalen in de chique buitenwijk een lager ambitiedoel te stellen.

Het is ook mogelijk om uit te gaan van het bereiken van bepaalde doelgroepen zonder dat er per definitie sprake is van wijkgericht werken of het bestaan van achterstandwijken. Een andere mogelijkheid heeft te maken met spreiding van voorzieningen per denominatie (godsdienstige achtergrond).

5.4 Conclusie en beleidskeuzes

Er zijn drie ambitieniveaus gedefinieerd. Hierbij wordt opgemerkt dat peuterspeelzaalwerk volgens project WILL overeenkomt met een minimaal ambitieniveau 1: spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren.

Op basis van de inventarisatie van de lokale situatie kunnen de volgende vragen beantwoord worden.

- ▶ Heeft de gemeente een verplichting in het kader van VVE en welke eisen worden gesteld aan het ontvangen van stimuleringsgelden voor VVE? Het antwoord op deze vraag is richtinggevend voor de keuze voor het ambitieniveau in de gemeente en de wijken.
- ▶ Hoe ziet de relatie van het peuterspeelzaalwerk met jeugdbeleid, kinderopvang, (jeugd)zorg, onderwijs en dergelijke eruit in de gemeente en welke samenhang is wenselijk?
- ▶ Welke relatie heeft het peuterspeelzaalwerk met speelgroepjes op initiatief van kerkelijke instellingen of vrijwilligers die als lager dan ambitieniveau 0 beschouwd kunnen worden? Hoe wordt daarmee omgegaan?
- ▶ Moet het peuterspeelzaalwerk in de gemeente toegankelijk zijn voor alle peuters en welk deelnemingspercentage van de peuterspeelzalen wordt nagestreefd?
- ▶ In hoeverre is er (meer) aandacht nodig voor doelgroepen en welke doelgroepen zijn dit?
- ▶ Welke verantwoordelijkheid wil de gemeente nemen op het gebied van peuterspeelzaalwerk?
- ▶ Voor welke (combinatie van) doelstellingen of voor welke samenhang tussen organisaties en beleidsterreinen is er ambtelijk en bestuurlijk draagvlak? Is een bepaalde vorm van samenwerking tussen instellingen noodzakelijk?
- ▶ Zijn er aanknopingspunten met bestaande structuren, zoals wijkgericht werken, brede schoolvorming, netwerken en dergelijke?
- ▶ Hoe ziet het financiële kader eruit? Een hoger ambitieniveau kan grote gevolgen hebben voor de benodigde financiële middelen.
- ▶ Kortom: welk ambitieniveau, welke doelstelling of combinatie van doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk passen het beste bij uw gemeente?

6 Een sluitende aanpak 0-6-jarigen

6.1 Situatieschets

In het leven van jonge kinderen spelen vele professionele instanties een rol, variërend van het consultatiebureau en de integrale jeugdgezondheidszorg tot het peuterspeelzaalwerk, de kinderopvang en de basisschool. Er wordt binnen het jeugdbeleid gesproken van een 'sluitende aanpak 0-6-jarigen' of van een 'doorgaande ontwikkelingslijn'. Dit houdt in, dat alle instellingen die zich richten op kinderen van 0 tot 6 jaar en hun ouders, zich gezamenlijk inspannen om een doorgaande lijn in het aanbod van voorzieningen te creëren zodat de kinderen optimaal worden ondersteund in hun ontwikkeling en de ouders optimaal worden ondersteund bij de opvoeding.

Het idee achter de sluitende aanpak 0-6-jarigen is vooral het vroegtijdig onderkennen van maatschappelijke problemen. Interventies kunnen dan zo vroeg mogelijk plaatsvinden waardoor het best mogelijke resultaat nagestreefd wordt. Een probleem kan ernstiger worden als de overdracht van bijvoorbeeld de peuterspeelzaal naar de basisschool niet soepel loopt of als de communicatie tussen verschillende instanties gebrekkig is, waardoor ouders hun verhaal vele keren moeten vertellen terwijl er weinig of niets gebeurt.

De peuterspeelzaal richt zich op kinderen in de leeftijd van 2 (of 2,5) tot 4 jaar en is daarmee een van de hoofdrolspelers als het gaat om een sluitende aanpak 0-6-jarigen.

- ▶ Het realiseren van een sluitende aanpak 0-6-jarigen houdt in dat de gemeente kiest voor minimaal ambitieniveau 1 van het peuterspeelzaalwerk: het spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren.

Knelpunten in de sluitende aanpak 0-6-jarigen doen zich vooral voor in de kwaliteit en kwantiteit van het aanbod, de samenhang tussen vraag en aanbod en de samenwerking van de aanbieders.

6.2 Een sluitende aanpak 0-6-jarigen: de peuterspeelzaal en andere hoofdrolspelers

Er zijn twee partijen die met elkaar tot een sluitende aanpak 0-6-jarigen kunnen komen: de lokale instellingen en de gemeente.

6.2.1 De rol van lokale instellingen

Onderstaande instellingen richten zich allemaal op kinderen van ongeveer de peuterleeftijd.

- zorginstellingen, zoals de jeugdgezondheidszorg, GGD, huisartsen;
- peuterspeelzalen;
- kinderopvanginstellingen;
- onderwijsinstellingen (lokaal onderwijsbeleid, VVE, brede school en dergelijke);
- bibliotheek;
- opvoedingsondersteuning;
- eventueel instellingen die integratie of inburgering bevorderen, zoals welzijnsinstellingen of organisaties voor volwasseneneducatie.

De activiteiten van de verschillende zorg-, kinderopvang- en onderwijsinstellingen kunnen overlappen. Voorbeelden hiervan zijn opvoedingsondersteuning, het bieden van speelmogelijkheden of het signaleren van achterstanden.

Om een sluitende aanpak 0-6-jarigen te realiseren zullen de instellingen moeten samenwerken, informatie moeten uitwisselen en moeten afstemmen over het te voeren beleid. Er zijn verschillende mogelijkheden voor samenwerken, ervan uitgaande dat de gemeente de initiator is van de sluitende aanpak 0-6-jarigen.

- samenwerking door *alle* betrokken organisaties die zich richten op kinderen;
- horizontale samenwerking door organisaties die zich richten op kinderen in dezelfde leeftijdsgroep (bijvoorbeeld kinderopvang, peuterspeelzaal en consultatiebureau);
- samenwerking door organisaties die volgtijdelijk op elkaar aansluiten (bijvoorbeeld peuterspeelzaal, basisschool).

6.2.2 De rol van de gemeente

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een scala aan beleidsterreinen. Voor het realiseren van een sluitende aanpak 0-6-jarigen heeft de gemeente de regierol. De lokale invulling van die regierol is echter vrij. Het lastige is dat een sluitende aanpak 0-6-jarigen betrekking heeft op meerdere beleidsterreinen, variërend van zorg, opvang, onderwijs, opvoedingsondersteuning en jeugdbeleid tot integratiebeleid, én dat gemeenten niet voor alle instellingen direct verantwoordelijk zijn of zich verantwoordelijk voelen.

De gemeente zal een keuze moeten maken hoe zij een sluitende aanpak 0-6-jarigen wil realiseren, wat het doel is, welke organisaties zij daarbij wil betrekken en hoe de samenwerking vorm kan krijgen. Dit alles op basis van de behoefte van de lokale gemeenschap en in overleg met de participanten.

6.3 Een sluitende aanpak 0-6-jarigen: samenwerking realiseren

Uit het rapport *Peuterspeelzaalwerk in Nederland: de huidige praktijk*, 2001 van Regioplan (2001) blijkt dat samenwerking tussen het peuterspeelzaalwerk en andere instellingen door ongeveer 75% van de gemeenten gestimuleerd wordt door middel van het onderhouden van netwerken of het geven van financiële ondersteuning.

In verschillende literatuurbronnen⁷ wordt gesproken over mogelijkheden om tot een sluitende aanpak 0-6-jarigen te komen.

- door vanuit een gemeentelijke visie beleid te maken en dat uit te werken in een programma;
- door een netwerk, zoals een buurtnetwerk of netwerk jeugdhulpverlening;
- door multifunctionaliteit of clustering van dienstverlening (brede school, ouder-kindcentra, etc.);
- door het individuele kind: een protocol afspreken over de verticale (peuterspeelzaal – basisschool) en horizontale (basisschool – Bureau Jeugdzorg) informatieoverdracht;
- door een combinatie van bovengenoemde mogelijkheden.

De eerste mogelijkheid is de 'klassieke' manier van beleid maken: een visie formuleren en die uitwerken in doelstellingen en uitvoeringsprogramma's.

Een tweede mogelijkheid is bestaande netwerken gebruiken of nieuwe netwerken introduceren. In het netwerk kan 'sluitende aanpak' als vast agendapunt ingebracht worden. Er is direct contact tussen de deelnemers van het netwerk dat samenwerking zal bevorderen. Het netwerk adviseert over programma's en activiteiten die door de instellingen worden uitgevoerd. Aan de andere kant bestaat het gevaar dat er alleen vergaderd wordt. Goede afspraken en sturing is daarom belangrijk.

Een derde benadering is gebruikmaken van initiatieven om knelpunten van gerelateerde voorzieningen aan te pakken. Een voorbeeld is de nieuwbouw van een basisschool waarin de brede school vorm krijgt. Peuterspeelzalen, zorginstellingen en dergelijke kunnen hierin participeren. Op deze manier kan de fysieke nabijheid van aan elkaar gerelateerde voorzieningen bijdragen aan samenwerking op organisatieniveau.

Ten slotte is het mogelijk een sluitende aanpak 0-6-jarigen te organiseren door uit te gaan van het individuele kind, bijvoorbeeld door een protocol af te spreken met betrokken instellingen over de te verzamelen informatie en de overdracht. Deze laatste aanpak kan in de vorm van een peutervolgsysteem zijn of kleinschaliger, bijvoorbeeld door middel van een overdrachtformulier voor peuterspeelzaal naar basisschool.

---

⁷ Bijvoorbeeld *De Allerjongsten, handreiking 'Sluitende aanpak 0-6-jarigen'*, VNG 2001.

6.4 Peutervolgsystemen en overdrachtformulieren

Het uitwisselen van informatie staat aan de basis van een sluitende aanpak 0-6-jarigen. De Wet bescherming persoonsgegevens stelt eisen aan het uitwisselen van gegevens. Dit mag alleen op basis van bepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Het doel en de noodzaak van samenwerking en dus van de gegevensuitwisseling moeten helder zijn. Veel belemmeringen voor informatie-uitwisseling zijn het gevolg van slechte afspraken tussen instellingen.

Er zijn verschillende soorten systemen om peuters te volgen in hun ontwikkeling.

- een dossier bijhouden;
- een logboek;
- overdrachtformulieren;
- (computergestuurde) signaleringssystemen.

De eenvoudige manieren zijn het bijhouden van een dossier of een logboek. Dit zal in de meeste peuterspeelzalen het geval zijn. In een dossier worden relevante gegevens over het kind verzameld, variërend van het aanmeldingsformulier tot gespreksverslagen met ouders of medische gegevens. Een logboek vergt meer tijd van leidsters. Zij zullen regelmatig, per week, maand of andere periode hun observaties over de peuters noteren.

Overdrachtformulieren zijn over het algemeen bedoeld voor de begeleiding van de overgang van peuterspeelzaal naar basisschool. Een peutervolgsysteem gaat verder dan een overdrachtformulier en werkt met observatielijsten en toetsen die genormeerd zijn naar de leeftijd van het kind. VVE-programma's hebben naast de stimuleringsfunctie ook een volgfunctie. De verschillende VVE-programma's leggen daarbij andere accenten. De peutervolgsystemen hebben over het algemeen ook modules waarin VVE-programma's geïntegreerd kunnen worden.

Voorbeelden van overdracht- of peutervolgsystemen zijn terug te vinden in de Keuzegids VVE (www.goa.nl). Meer informatie is tevens te vinden in het dossier over leerlingvolgsystemen van www.kwaliteitskring.nl.

6.5 Beleidskeuzes

De basis voor beleidskeuzes rond een sluitende aanpak 0-6-jarigen wordt gevormd door enkele visievragen die in voorgaande hoofdstukken aan de orde zijn gekomen.

- ▶ Wat is de ambitie van het peuterspeelzaalwerk in de gemeente?
N.B. Het volgen van de ontwikkeling en de signalering impliceert minimaal ambitieniveau 1: spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren.
- ▶ Hoe verhoudt het peuterspeelzaalwerk zich tot de beleidsterreinen zorg, kinderopvang en onderwijs?

Specifieke vragen:

- ▶ Hoe is de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de gemeente en de instellingen en tussen de gemeente en ouders? Of hoe zou deze moeten zijn?
- ▶ Hoe is de samenwerking tussen de betrokken instellingen geregeld? Moet deze samenwerking tussen instellingen worden gestimuleerd?
- ▶ Welke rol speelt het peuterspeelzaalwerk in de sluitende aanpak 0-6-jarigen in de gemeente?
- ▶ Welke aanpak is wenselijk: via visie en programma's, via een netwerk, via multifunctionaliteit of op het niveau van het individuele kind?
- ▶ Welke methode past het beste in de lokale situatie: dossiervorming, een logboek, overdrachtformulieren of een peutervolgsysteem?

7 De professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk

7.1 Situatieschets

Het peuterspeelzaalwerk is ontstaan uit vrijwillige initiatieven van ouders. Vrijwilligers (ouders) zijn jarenlang de drijvende kracht geweest achter het peuterspeelzaalwerk. Inmiddels is al jaren een professionaliseringsslag aan de gang die ervoor zorgt dat er steeds meer taken toegeschreven worden aan het peuterspeelzaalwerk en dat er meer eisen gesteld worden aan personeel, materiaal, accommodatie en management. Er wordt steeds meer belang gehecht aan het peuterspeelzaalwerk en dit stelt nieuwe eisen aan de professionaliteit van de organisatie van het peuterspeelzaalwerk.

7.2 De organisatie van het peuterspeelzaalwerk

In het visiedocument *Peuterspeelzaalwerk in de 21ste eeuw* (MOgroep, 2001) stelt het veld dat voor verdere professionalisering van het peuterspeelzaalwerk een omslag nodig is waarbij de realisatie van professioneel management en schaalvergroting centraal staan.

Aan die verdere professionalisering zijn randvoorwaarden gekoppeld. Op instellingniveau zijn deze geformuleerd als:

- een deskundig bestuur;
- professioneel management;
- een inzichtelijke administratieve en financiële bedrijfsvoering;
- interne kwaliteitszorg;
- een uitgewerkt personeelsbeleid met een ondersteuningsstructuur voor leiders in de vorm van werkbegeleiding en dergelijke.

Schaalvergroting wordt door het veld geformuleerd als voorwaarde om te kunnen professionaliseren. Maar wat is nu professionaliteit? Professionaliteit heeft volgens de definitie van het woordenboek te maken met (het eigene van) een beroep en beschikken over vakkennis, vakkundig zijn. In deze handreiking gaan we uit van drie ambitieniveaus die elk op hun eigen manier professioneel zijn. Dat een bepaalde peuterspeelzaal zich alleen richt op spelen en ontmoeten wil niet zeggen dat de instelling niet professioneel is. Er worden wel degelijk eisen gesteld aan bijvoorbeeld het opleidingsniveau van de leidster.

Voorbeelden van hoe peuterspeelzalen en gemeenten omgaan met het verder professionaliseren van het peuterspeelzaalwerk zijn te vinden op de website van het Landelijk Platform Peuterspeelzalen (www.lpp-nederland.nl).

7.3 Het personeel

Een professionele organisatie (voor peuterspeelzaalwerk) zal idealiter bestaan uit een bestuur, de directie of het management, staffuncties (bijvoorbeeld personeel en administratie), peuterspeelzaalleidsters en eventueel vrijwilligers en schoonmaakpersoneel. In de praktijk echter worden functies soms gecombineerd uitgevoerd door één of enkele personen.

Instellingen voor peuterspeelzaalwerk zijn gehouden aan CAO-bepalingen. Met ingang van 31 december 2003, 23.59 uur is het nieuwe functie-/loongebouw ingevoerd. Dit functieloongebouw omvat een functieboek met een beschrijving van 52 matrixfuncties, een loongebouw met 15 salarisschalen, invoeringsbepalingen waaronder een bezwarenprocedure en algemene salarisbepalingen.

Meer informatie over de CAO, het functie-/loongebouw, het functieboek, inschaling en de salarisschalen is te vinden op de website van de vakbonden ABVAKABO FNV (www.fnv.nl) en CNV Publieke Zaak (www.cnvpubliekezaak.nl) en de Staatscourant (www.staatscourant.nl).

De opleiding van een peuterspeelzaalleidster is onderwerp van discussie. Organisaties die peuterspeelzaalwerk aanbieden werken vaak ook met vrijwilligers. Binnen de CAO Welzijn wordt verwezen naar functieprofielen en opleidingseisen.⁸ Het NIZW heeft in 2003 een beroepsprofiel opgesteld voor de functie van peuterspeelzaalleidster, zie voor meer informatie www.nizw.nl.

7.4 Processen en continuïteit van de organisatie

Een instelling voor peuterspeelzaalwerk zal idealiter protocollen of werkwijzen vastleggen voor:

- de aanmelding en plaatsing van peuters;
- de dienstverlening en uitvoering van het werk;
- beleid en organisatie;
- beëindiging van plaatsing en overdacht van gegevens.

Deze geschetste ideale situatie komt in de praktijk nog weinig voor. Een aantal protocollen is wettelijk vastgelegd, zoals een protocol voor de bescherming van de privacy van peuters en gezinnen, medicijnverstrekking en over het vermoeden van kindermishandeling.

Kwaliteitsbeoordeling kan onder andere plaatsvinden door HKZ-certificering. De Stichting Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector (HKZ) heeft op 26 maart 2002 het herziene Certificatieschema Kinderopvang vastgesteld. Dit schema omvat normen voor toetsing van het kwaliteitsmanagementsysteem van drie typen kinderopvangorganisaties: kinderdagverblijven en centra voor buitenschoolse opvang, peuterspeelzalen en bureaus voor gastouderopvang. Op basis van negen onderwerpen worden de organisaties beoordeeld: intake, uitvoering, evaluatie, beleid en organisatie, personeel, onderzoek en ontwikkeling, fysieke omgeving en materiaal, diensten door derden en documenten.

---

⁸ Voor de functies Peuterspeelzaalleidster 1 en 2 geldt de bij de functiebeschrijving vermelde opleidingseis voorzover deze functie wordt uitgeoefend binnen een *zelfstandige* peuterspeelzaal.

De MOgroep heeft binnen het project Sterk Peuterspeelzaalwerk een pilot kwaliteitssysteem voor het peuterspeelzaalwerk uitgevoerd.

7.4.1 Aanmelding en plaatsing van peuters

Bij de aanmelding van peuters worden de ouders om verschillende gegevens gevraagd, variërend van naam-, adres- en contactgegevens tot de voorkeur voor plaatsingsdagen en dagdelen, familiegegevens, huisartsgegevens en eventueel medische gegevens of andere bijzonderheden, zoals allergieën.

Nadat een inschrijfformulier is verwerkt, zal een plaatsingscontract tot stand komen. Hierin wordt in ieder geval vastgelegd:

- de aard, omvang en frequentie van de plaatsing;
- de data van aanvang en eventueel beëindiging van het contract;
- informatie over de kosten en ouderbijdrage;
- de leveringsvoorwaarden, bijvoorbeeld privacy, klachten, schade en dergelijke;
- regels over het niet nakomen van afspraken en beëindiging van de plaatsing van de peuter.

In de bijlagen is een voorbeeld van een inschrijfformulier opgenomen.

7.4.2 Dienstverlening en uitvoering van het werk

Er kunnen richtlijnen of protocollen worden afgesproken over bijvoorbeeld de volgende onderwerpen:

- informatievoorziening naar ouders;
- ziekte, ongevallen, calamiteiten en ontwikkelingsproblemen;
- werkinstructies voor personeel, overlegmomenten en dergelijke.

7.4.3 Beleid en organisatie

Een professionele instelling voor peuterspeelzaalwerk zal idealiter op onderstaande punten beleid moeten hebben geformuleerd:

- de visie, doelstellingen, doelgroep, openstelling, bereikbaarheid, plaatsing, pedagogisch beleidsplan;
- de organisatiestructuur, continuïteit van de organisatie, taken en bevoegdheden van het personeel, opleiding, verzuim, ziekte, besluitvorming;
- (financiële) administratieprocessen en gegevensbewaking;
- veiligheid, calamiteiten, risico-interventie, (voedsel)hygiëne, omgaan met persoonsgegevens en dergelijke;
- medezeggenschapsreglement voor ouders;
- evaluatie van het beleid van de organisatie.

7.4.4 Beëindiging plaatsing en overdracht

Voor beëindiging van de plaatsing van peuters is een opzegtermijn vast te stellen en er kan gebruikgemaakt worden van een mutatieformulier. In het kader van de sluitende aanpak 0-6-jarigen en de overdracht van gegevens van het kind van de peuterspeelzaal naar de basisschool kan gebruikgemaakt worden van een, in het in het vorige hoofdstuk genoemde, peutervolgsysteem. Ook kan gebruikgemaakt worden van een overdrachtformulier dat via de ouders aan de basisschool meegegeven wordt. Een voorbeeld van een overdrachtformulier is te vinden in de bijlagen.

7.5 Schaalvergroting

Schaalvergroting wordt als een belangrijke voorwaarde gezien voor een verdere professionalisering van het peuterspeelzaalwerk. Hiervoor is een minimum kwaliteitsniveau van professionaliteit nodig. Deze zal aan de orde komen in hoofdstuk 8. Samenwerking of fusie van instellingen levert in de praktijk vaak problemen op. Een van de grootste knelpunten bij het realiseren van schaalvergroting in het peuterspeelzaalwerk is de angst voor verlies van de identiteit van de individuele instellingen. Dit komt zowel voor bij instellingen die gaan samenwerken of fuseren als bij de overgang van een vrijwilligersorganisatie naar een professionele instelling.

Voordelen van schaalvergroting zijn het beter toegerust zijn van de organisatie op de taken van het peuterspeelzaalwerk, de continuïteit van de organisatie verbeteren, het synchroniseren van (managementinformatie)processen, een efficiëntere (financiële) administratie kunnen voeren, een beter personeelsbeleid en opleidingsmogelijkheden creëren. Een andere belangrijke factor van schaalvergroting is dat je gezamenlijk sterker staat, meer zelf sturing kunt geven aan de wensen en doelen van het peuterspeelzaalwerk en dat je een belangrijker gesprekspartner kunt zijn voor de gemeente. Samenwerking en schaalvergroting hebben echter wel financiële consequenties: professionalisering kost geld. Zie voor voorbeelden van schaalvergroting in het peuterspeelzaalwerk de website van het Landelijk Platform Peuterspeelzalen (www.lpp-nederland.nl).

7.6 De rol van de gemeente

De rol van de gemeente bij de organisatie van het peuterspeelzaalwerk heeft aan de ene kant betrekking op erkenning van de werksoort peuterspeelzaalwerk en aan de andere kant op het stimuleren van de professionalisering van het peuterspeelzaalwerk. De gemeente heeft hier heel duidelijk een faciliterende en regievoerende rol in *het proces* (niet op de inhoud). Deze regierol zal zich in veel gevallen uiten in een financiële bijdrage voor professionalisering van de instellingen voor peuterspeelzaalwerk.

7.7 Beleidskeuzes

De gemeente kan de volgende beleidskeuzes rond de professionalisering van het peuterspeelzaalwerk maken:

- ▶ Welke ambities heeft de gemeente voor de professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk en aan welke randvoorwaarden moeten instellingen voor peuterspeelzaalwerk voldoen? Hoe moeten de instellingen toegerust zijn om hun professionele taak uit te kunnen voeren?
- ▶ Welk belang hecht de gemeente aan de continuïteit van (kleinere) peuterspeelzaalinstellingen?
- ▶ Welke schaalgrootte van de instellingen is wenselijk? En welke bestuursvorm?
- ▶ Welke doelen stelt de gemeente aan samenwerking tussen instellingen?
- ▶ Hoe past de rol van de vrijwilliger als groepsleidster in een professionele organisatie? Mogen vrijwilligers voor een groep staan en onder welke voorwaarden (opleiding, training, ervaring)?
- ▶ Aan welke opleidingseisen moet een groepsleidster voldoen? De CAO geeft hier duidelijk richting aan, maar hoe ga je om met de opleiding van de vrijwillige groepsleidster?
- ▶ Welke rol wil de gemeente spelen in het verhogen van de professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk?

Niet alleen moeten er keuzes gemaakt worden over de inhoud maar ook over de uitvoering. Wat is de rol van de gemeente in het proces en wat zijn de consequenties van de te maken keuzes?

Hoe wil de gemeente de professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk stimuleren?

- ▶ Inhoudelijk, vanuit pedagogisch oogpunt.
- ▶ Kader- of organisatiegericht
  - ▼ door het faciliteren van opleidingen en training
  - ▼ deskundigheidsbevordering of kadervorming
- ▶ Financieel
  - ▶ door een financiële bijdrage te leveren, direct of indirect (bijvoorbeeld door lage huurtarieven voor gemeentelijke accommodaties)
  - ▶ door eisen te stellen voor subsidieverlening:
    - ▼ vestigingseisen voor het beginnen van een peuterspeelzaal
    - ▼ protocollen voor informatieoverdracht

De gemaakte gemeentelijke keuzes hebben langetermijn- en kortetermijnegevolgen. De langetermijnegevolgen betreffen vooral de effectiviteit van de gemaakte keuzes. Een te laag gekozen ambitieniveau mist zijn preventieve werking en kan leiden tot langdurig hogere maatschappelijke kosten tijdens de verdere ontwikkeling van de kinderen. De kortetermijnegevolgen liggen op financieel en organisatorisch vlak. De keuze voor een hoog opleidingsniveau heeft gevolgen voor de benodigde financiële middelen van de peuterspeelzaal. Het faciliteren van trainingen en cursussen of het bevorderen van samenwerking tussen instellingen hebben naast een financiële ook een organisatorische component. De gemeente heeft daarvoor ook ambtelijke capaciteit nodig.

Het volgende hoofdstuk gaat verder in op de minimale kwaliteitseisen die aan het peuterspeelzaalwerk gesteld kunnen worden en hoe dit middels een verordening kan worden geregeld.

8 Minimale kwaliteitseisen in relatie tot ambities en het niveau van professionaliteit

8.1 Situatieschets

Kwaliteitseisen vormen een actueel onderwerp binnen het verder professionaliseren van het peuterspeelzaalwerk. In 2001 stelde ongeveer 75% van de gemeenten kwaliteitseisen aan het peuterspeelzaalwerk. De Wet kinderopvang laat landelijke kwaliteitseisen grotendeels los. Ten behoeve van het toezicht en het handhaven van de kwaliteit binnen de kinderopvang zal een wetsinterpreterende beleidsmaatregel worden vastgelegd.

Deze handreiking wil een handvat bieden bij het lokaal bepalen van kwaliteitseisen aan het peuterspeelzaalwerk. De kwaliteitseisen in dit hoofdstuk zijn geen algemeen geldende voorschriften. In deze handreiking willen wij aangeven op welke punten gemeenten keuzes kunnen maken voor kwaliteitseisen.

Wanneer gesproken wordt over kwaliteitseisen gaat het in het bijzonder om:

- de accommodatie: de ruimtebehoefte, de hygiëne en de veiligheid;
- de inzet van beroepskrachten: de groepsgrootte en de leidster-kindratio;
- de organisatie: aansprakelijkheid- en ongevallenverzekeringen, informatieverstrekking aan ouders en invloed van werknemers op het beleid van de werkgever.

In de bijlagen is een overzicht opgenomen van enkele kengetallen die uit het onderzoek van de MOgroep naar voren zijn gekomen. Deze kengetallen worden bewust in de bijlagen weergegeven omdat het gaat om een illustratie van de situatie bij instellingen voor peuterspeelzaalwerk. Het is niet bedoeld als algemeen geldend advies.

8.2 Kwaliteitseisen aan de accommodatie

8.2.1 Ruimtebehoefte

In 1995 is het Tijdelijk besluit kwaliteitsregels kinderopvang afgekondigd (Staatsblad 30 december 1995, nr. 578). In deze algemene maatregel van bestuur zijn minimale kwaliteitsregels opgenomen die gemeenten aan (on)gesubsidieerde kinderopvanginstellingen moeten stellen. Het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI) heeft middels NEN 2580 normen opgesteld voor de oppervlakte en inhoud van gebouwen.

Deze minimale kwaliteitsregels houden in dat:

- per groep een ruimte beschikbaar is per kind van 3 m² bruto speel/werkoppervlak;⁹
- er buitenspeelruimte beschikbaar is, waarvan de oppervlakte minimaal 4 m² per spelend kind bedraagt.¹⁰

---

⁹ Overeenkomstig NEN 2580.

Ondanks het feit dat dit besluit uit 1995 dateert en het feit dat het zal komen te vervallen bij de invoering van de Wet kinderopvang, hebben wij deze richtlijn wel opgenomen om aan te geven welke *landelijke* minimumnorm gehanteerd kan worden voor de ruimtebehoefte in het peuterspeelzaalwerk. Organisaties als Stichting Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector (HKZ) en AKTA, onderzoeks- en adviesbureau voor ruimtegebruik, *adviseren* om minimaal 4,5 m² binnenspeelruimte en 7 m² buitenspeelruimte aan te houden.

8.2.2 Gebouw, hygiëne en veiligheid

Veel zaken met betrekking tot gebouwen, hygiëne en veiligheid zijn wettelijk en dus landelijk geregeld. Hygiëne, veiligheid en preventie zijn in de WCVV geregeld zijn. Daarnaast zijn van toepassing de Woningwet, het Bouwbesluit, de Arbowet, de Warenwet en het Attractiebesluit (speeltoestellen).

Meer informatie is te vinden op de website van de MOgroep (www.mogroep.nl) waar een link is te vinden naar een virtueel *kinderdagverblijf* met een overzicht van de wet- en regelgeving die van toepassing is.

In het volgende hoofdstuk over het toezicht op de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk wordt hier nader op ingegaan.

8.3 Capaciteit en bezetting

Een ander accommodatiegericht onderwerp is het gebruik van de peuterspeelzalen.

- de capaciteit (maximum aantal kinderen per groep);
- de bezetting (werkelijk aantal kinderen per groep, als percentage van de capaciteit);
- de bezetting van de beschikbare speellokalen (gemiddeld aantal dagdelen dat een speellokaal per week wordt gebruikt).

De capaciteit wordt bepaald door de beschikbare ruimte in het speellokaal en door het maximum aantal kinderen per groep. Lokaal kan hiervan afgeweken worden, bijvoorbeeld omdat een speellokaal klein is en het maximum aantal kinderen daarom lager gesteld wordt.

Als gemeente kun je sturen op het doelmatig gebruiken van de accommodatie. In de praktijk blijkt dat een bezetting van 100% geen reëel doel is, maar het loont om goed te kijken in hoeverre de peuterspeelzaal een betere bezetting kan bereiken, ofwel door meer peuters aan te trekken, ofwel door de capaciteit naar beneden bij te stellen. Wellicht is er een andere (welzijns)organisatie in de gemeente die behoefte heeft aan accommodatie en die (mede) gebruik kan maken van een onderbenutte ruimte.

---

¹⁰ Overeenkomstig NEN 2580.

8.4 Kwaliteit van het personeel: de inzet van beroepskrachten

Functies, taken en groepsgrootte hebben te maken met de verschillende ambitieniveaus van het peuterspeelzaalwerk.

8.4.1 Opleiding, functies en taken

In de CAO Welzijn zijn verschillende functies, taken en bijbehorende opleidingsniveaus voor werken in het peuterspeelzaalwerk gedefinieerd (zie paragraaf 7.3 en de genoemde informatiebronnen voor informatie over functies, taken en opleidingsniveaus).

In dit hoofdstuk komen de termen 'professioneel peuterspeelzaalleidster', 'beroepskracht' en 'begeleider' aan de orde. Hieronder zijn de definities beschreven die in deze handreiking gebruikt worden.

Opleidingsniveau professioneel peuterspeelzaalleidster

Daaronder verstaan we in deze handreiking een opleidingsniveau van sociaal-cultureel werker niveau 3 of peuterspeelzaalleidster niveau 2.

Met het oog op de aard van het peuterspeelzaalwerk en het feit dat de professionalisering nog bezig is, is ervoor gekozen om alleen de aanwezigheid van een groepsleidster te definiëren en niet het ondersteunende personeel. De term 'professioneel leidster' is aanvullend op de termen 'beroepskracht' en 'begeleider' die in de modelverordening wordt gehanteerd.

Beroepskracht

Een beroepskracht is degene die werkzaam is bij een peuterspeelzaal, die werkzaamheden verricht die zijn opgenomen in de voor het peuterspeelzaalwerk geldende CAO en die beschikt over een voor deze werkzaamheden passende beroepskwalificatie, zoals momenteel is beschreven in het functie-/loongebouw.

Begeleider

Een begeleider is degene die anders dan als beroepskracht of beroepskracht in opleiding belast is met de begeleiding van kinderen bij een peuterspeelzaal.

Een knelpunt hierbij is het opleidingsniveau van vrijwilligers die optreden als groepsleidster. In veel gevallen staan vrijwilligers al jaren voor de groep en hebben zij een schat aan ervaring. Voor het vergroten van de professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk wordt in sommige gemeenten gestreefd naar het omvormen van de vrijwillige groepsleidster naar een professionele. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het laten volgen van (verkorte)cursussen of door de mogelijkheden te onderzoeken voor het verkrijgen van vrijstellingen voor delen van de opleidingen sociaal-cultureel werker of peuterspeelzaalleidster.

8.4.2 Taken groepsleidster

De functie van een leidster van een peutergroep bestaat uit een aantal taken. In het *Beroepsprofiel leidster in het peuterspeelzaalwerk* van het NIZW (2003) zijn zes taakgebieden voor de leidster weergegeven: de behoefte van het kind in kaart brengen, (begeleidings)plan ontwikkelen, de ontwikkeling van het kind stimuleren, evalueren, professiegebonden taken uitvoeren en organisatiegebonden taken uitvoeren.

In het Functieboek horende bij de CAO worden voor de functies peuterspeelzaalleidster 1 en 2 taken genoemd als peuters begeleiden, peuters verzorgen, informatie uitwisselen, licht huishoudelijke taken uitvoeren, materialen beheren, medewerkers begeleiden en de peuterspeelzaal beheren.

De taken van een groepsleidster op een peuterspeelzaal zijn grofweg onder te verdelen in groepsgebonden taken en niet-groepsgebonden taken. Ook is er sprake van groepsgebonden en niet-groepsgebonden uren. De groepsgebonden uren bestaan voor een groepsleidster over het algemeen uit tweeënhalf uur voor de groep en een halfuur aan voor- en nazorg per dagdeel.¹¹

Daarnaast is er sprake van niet-groepsgebonden uren voor voorbereiding, oudergesprekken, intern overleg, overleg met samenwerkende instellingen en dergelijke. Afhankelijk van de type instelling, de dienstbetrekking en het aantal uren in dienst, zal een groepsleidster ingezet worden voor administratieve of andere overheadtaken. De ene peuterleidster zal parttime werken en vrijwel al haar tijd besteden aan groepsgebonden activiteiten en een ander is fulltime in dienst en doet naast de groepsleiding ook de administratie van de instelling. Grotere instellingen hebben voor de overheadtaken specifiek overheadpersoneel: hoofdleidsters die niet op de groepen staan, administratief personeel, directie. Vaak wordt een deel van de overheadtaken door vrijwilligers gedaan, bijvoorbeeld een penningmeester die de boekhouding doet.

Gemiddeld zal de taakverdeling van een groepsleidster als volgt zijn verdeeld:

- groepsleiding op een peutergroep;
- voor- en nazorg peutergroepen;
- overige niet-groepsgebonden activiteiten, zoals oudercontacten, intern overleg en voorbereiding van activiteiten;
- training en opleiding, afhankelijk van het aantal uren dienstbetrekking en VVE-groepen.

8.4.3 Aantal leidsters per groep en groepsgrootte

Een van de belangrijkste kwaliteitseisen is het aantal leidsters per groep in relatie tot het ambitieniveau en de groepsgrootte. De keuze voor een ambitieniveau heeft hier grote invloed op de kosten van het peuterspeelzaalwerk omdat personeelskosten een groot deel uitmaken van de totale kosten.

---

¹¹ Ervaringscijfer van enkele geraadpleegde experts (zie colofon).

In onderstaande tabel is per ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk een minimale kwaliteitseis weergegeven. Hier moet wel opgemerkt worden dat de kwaliteitseisen die genoemd worden richtlijnen zijn voor het aantal leidsters en kinderen per groep. Gemeenten kunnen deze kwaliteitseisen aanpassen aan de lokale situatie.

Tabel 2 Aantal leidsters per groep en groepsgrootte

	Aantal leidsters per groep	Groepsgrootte
Ambitieniveau 0 Spelen en ontmoeten	Twee begeleiders per groep. Er is daarnaast een professioneel leidster 50% van de tijd beschikbaar voor het coachen, supervisie en externe contacten	Maximaal 15 peuters per groep
Ambitieniveau 1 Spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren	Een professionele leidster en een begeleider per groep	Maximaal 15 peuters per groep
Ambitieniveau 2 Spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren en ondersteunen	Twee professionele leidsters per groep	Maximaal 15 peuters per groep

Voor ambitieniveau 0 geldt dat een professioneel leidster 50% van de tijd beschikbaar is voor coaching, supervisie en externe contacten. De professionele leidster verricht coachende taken voor meerdere begeleiders en groepen.

8.5 Kwaliteitseisen aan de organisatie

Ook op organisatieniveau kunnen kwaliteitseisen worden gesteld. Het gaat dan bijvoorbeeld om het hanteren van een pedagogisch beleidsplan, de invloed van ouders op de organisatie en het bieden van specifieke bijscholing voor VVE-leidsters. In onderstaande tabel is per ambitieniveau weergegeven hoe de kwaliteitseisen aan de instelling voor peuterspeelzaalwerk zich verhouden tot het ambitieniveau.

Tabel 3 Kwaliteit organisatie per ambitieniveau

Kwaliteitseisen	Ambitieniveau 0	Ambitieniveau 1	Ambitieniveau 2
Het hebben en uitvoeren van een pedagogisch beleidsplan	X	X	X
Contract met de ouders/intake	X	X	X
Klachtenprotocol hebben en toepassen	X	X	X
Periodiek overleg met vertegenwoordiging van ouders	X	X	X
Minimaal één jaarlijkse observatie van het kind		X	X
Minimaal één kindbespreking met de ouders		X	X
Hanteren overdrachtformulier peuterspeelzaal – basisschool		X	X
Periodiek overleg netwerk 0-6-jarigen		X	X
Inbedding in lokaal beleid		X	X
Hebben en toepassen van peutervolgsysteem			X
Een specifiek op de VVE gerichte bevordering van de deskundigheid van de leidsters			X

8.6 Modelverordening peuterspeelzaalwerk

Een mogelijkheid om lokaal regels vast te stellen en kwaliteitseisen voor het peuterspeelzaalwerk te hanteren is een verordening. Veel gemeenten hebben destijds de verordening voor de kinderopvang van toepassing verklaard op het peuterspeelzaalwerk. Met de komst van de Wet kinderopvang zullen die gemeenten hun verordening moeten herzien.

Naar aanleiding van de Wet kinderopvang is er discussie over het toepassen van kwaliteitseisen. Vooralsnog ziet het er naar uit dat er geen landelijke kwaliteitseisen aan de kinderopvang worden gesteld, in elk geval niet in de nabije toekomst. De vraag is of je dan wel in een modelverordening peuterspeelzaalwerk kwaliteitseisen op moet nemen.

Kwaliteitsbewaking hoort bij het verder professionaliseren van het peuterspeelzaalwerk. In dit hoofdstuk zijn kwaliteitseisen per ambitieniveau genoemd. Gemeenten hebben de vrijheid om deze aan te passen aan de lokale situatie.

Om uitdrukking te geven aan het belang van kwaliteit is in de modelverordening een minimum aan kwaliteitseisen gedefinieerd waaraan peuterspeelzaalwerk moet voldoen. Als aanvullende kwaliteitseisen gewenst zijn, kunnen deze bijvoorbeeld in de subsidieverordening vastgelegd worden.

In de bijlagen is een modelverordening kwaliteitsregels peuterspeelzaalwerk opgenomen. De modelverordening heeft de volgende uitgangspunten:

- peuterspeelzaalwerk is een professionele werksoort; het dragen van de naam brengt verplichtingen met zich mee;
- registratieplicht: gemeenten kunnen hiermee overzicht houden op het peuterspeelzaalwerk en nemen indien nodig maatregelen;
- een minimum aan kwaliteitseisen over de maximale groepsgrootte, de oppervlakte van de speelruimten, het aantal beroepskrachten en begeleiders per groep;
- hanteren van drie ambitieniveaus. De 'houder' moet de gemeente melden welk ambitieniveau zijn of haar instelling heeft;
- informatieplicht van de peuterspeelzaal aan ouders over de plaatsingsprocedure, de leveringsvoorwaarden, het te voeren beleid en de wijze en frequenties van informatie-uitwisseling over het geplaatste kind;
- verklaring van goed gedrag voor beroepskrachten en begeleiders;
- toezicht en sanctiemogelijkheden bij het niet naleven van de voorschriften.

In de modelverordening is voor een melding- en registratieplicht gekozen en niet voor een vergunningenstelsel, dat meer administratieve lasten met zich mee brengt. De verordening 'beschermt' de naam peuterspeelzaalwerk door er eisen aan te stellen. Dit betekent dat instellingen die niet aan deze eisen voldoen, niet de naam peuterspeelzaal mogen dragen.

De handreiking en de verordening hebben niet als doel regels te stellen voor de begeleiding van kinderen 'onder ambitieniveau 0'. Dit wil zeggen dat er geen richtlijnen worden gegeven voor andere vormen van speelgroepjes of begeleiding van kinderen die op regelmatige tijden en op georganiseerde wijze plaatsvinden, bijvoorbeeld door een kerkelijke instelling of een vrijwilligersinitiatief.

8.7 Conclusie en beleidskeuzes

Eenzijds is er een landelijk kader dat algemene kwaliteitseisen stelt aan gebouwen, hygiëne, arbeidsomstandigheden en dergelijke. Anderzijds is er behoefte aan meer kwaliteitsregels specifiek voor het peuterspeelzaalwerk. Daar komt bij dat het de huidige landelijke politieke tendens is om voor kinderopvang vooralsnog geen regels te stellen aan de kwaliteit. Dit terwijl het in vergelijking met het peuterspeelzaalwerk om een langere periode van opvang gaat waarbij ook jongere kinderen (dan peuters) betrokken zijn.

In dit hoofdstuk zijn richtlijnen gegeven voor kwaliteitseisen die per ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk gesteld kunnen worden.

- ▶ Zijn de algemene landelijke kwaliteitsnormen of de beleidsvrijheid voldoende om lokaal een vinger aan de pols te houden voor de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk?
- ▶ Is de genoemde NEN-ruimtenormering per peuter voldoende?
- ▶ Welke maximale bezetting van de peuterspeelzalen moet worden nagestreefd?
- ▶ Hoe moet worden omgegaan met leegstand gedurende een bepaald aantal dagdelen per week? Zijn er andere organisaties die gebruik kunnen maken van leegstaande lokalen?
- ▶ Zijn de algemene landelijke normen en eisen rond hygiëne en veiligheid voldoende of moeten nadere regels worden vastgelegd?
- ▶ Zijn er tegenstrijdigheden tussen de landelijke en lokale regels? Hoe moet daarmee worden omgegaan?
- ▶ Welk minimaal opleidingsniveau moeten professionele peuterspeelzaalleidsters hebben? En in hoeverre is het de taak van de gemeente om hierop te sturen?
- ▶ Wil de gemeente voor het verder professionaliseren van het peuterspeelzaalwerk de deskundigheid bevorderen van vrijwilligers (mede in het kader van het vrijwilligersbeleid)? Hoe wil de gemeente daarmee omgaan? Door het aanscherpen van de opleidingseisen en het faciliteren van opleidingen voor vrijwilligers? Door het beschikbaar stellen van financiële middelen?
- ▶ Hoe verhoudt zich de lokale situatie met de kwaliteitseisen aan de organisatie van het peuterspeelzaalwerk? Is het ambitieniveau realistisch op dat punt?
- ▶ Wil de gemeente lokaal scherpere kwaliteitseisen stellen aan het peuterspeelzaalwerk en biedt de modelverordening voldoende soelaas? Of is het lokaal beter om hier anders mee om te gaan, bijvoorbeeld via subsidiebeleid en subsidievoorwaarden?

De genoemde beleidskeuzes hangen allemaal samen met het gewenste ambitieniveau. De gevolgen zijn echter grotendeels hetzelfde en komen in dit hoofdstuk neer op een financieel vraagstuk. Meer ruimte per peuter hanteren betekent hogere kosten. Hogere eisen stellen aan de opleiding van personeel en vrijwilligers betekent hogere kosten voor het peuterspeelzaalwerk.

- ▶ De vraag is hier: is het ambitieniveau realistisch met oog op de beschikbare financiële middelen?

9 De bekostiging van het peuterspeelzaalwerk

9.1 Inleiding

Binnen de handreiking willen wij aangeven op welke kosten de gemeente moet rekenen, wil zij een professionele peuterspeelzaal instandhouden. De financiën van het peuterspeelzaalwerk hebben betrekking op de uitgaven en de inkomsten. De kosten van het peuterspeelzaalwerk hebben vooral te maken met personeel, huisvesting en overhead. Inkomsten worden met name gevormd door gemeentelijke subsidies, VVE-middelen en tijdelijke subsidieregelingen van ministeries en ouderbijdragen. Achtereenvolgens wordt in dit hoofdstuk gekeken naar de kosten en de inkomsten van het peuterspeelzaalwerk.

Er worden hier alleen gemiddelde, indicatieve, totaalbedragen vermeld zoals deze zijn ontleend aan het kengetallenonderzoek dat in het voorjaar van 2004 in opdracht van de MOgroep is uitgevoerd. In dit onderzoek is aan een geselecteerde groep van ongeveer 80 peuterspeelzalen een uitgebreide vragenlijst gestuurd over de organisatie en de financiën van de peuterspeelzaal. De peuterspeelzalen zijn gespreid over Nederland en vertegenwoordigen meerdere ambitieniveaus uit deze handreiking.

Wij willen nogmaals benadrukken dat de genoemde cijfers in de handreiking als illustratie beschouwd moeten worden en niet als algemeen geldende richtlijn. De cijfers geven een indicatie van gemiddelde bedragen die gepaard gaan met de bekostiging van het peuterspeelzaalwerk.

9.2 De kosten van het peuterspeelzaalwerk

De peuterspeelzaal heeft te maken met grofweg de volgende kostensoorten: huisvesting, spelmateriaal, meubilair, activiteiten- en verbruikskosten, salaris- en personeelskosten, kantoor- en administratiekosten en overhead en overige kosten. De grootste kostenposten zijn huisvesting en personeelskosten (inclusief bruto-salaris kosten, scholingskosten e.d.)

Een kanttekening hierbij is dat niet elke organisatie voor peuterspeelzaalwerk dezelfde kostenposten hanteert. Bovendien geldt voor huisvestingskosten dat die afhangen van de lokale situatie. In de ene gemeente zijn accommodaties 'om niet' overgedragen aan het peuterspeelzaalwerk. In andere gemeenten betalen de instellingen een realistische of commerciële huurprijs. Hier komt bij dat er vaak sprake is van verborgen of indirecte subsidies. Voorbeelden hiervan zijn een duurdere huurprijs die gecompenseerd wordt met een hogere subsidie of andersom, dat minder subsidie gegeven wordt omdat de gemeente zelf een groot deel van de huisvestingslasten op zich neemt.

De kosten van het peuterspeelzaalwerk zijn terug te rekenen naar een kostenplaatje per peuterplaats. De definitie van peuterplaats in deze handreiking is in overeenstemming met de definitie in het kengetallenonderzoek van de MOgroep.

Peuterplaats

Een peuterplaats is een rekeneenheid die overeenkomt met een peuterbezoek van minimaal vijf uur, verdeeld over twee dagdelen per week aan de peuterspeelzaal, gedurende maximaal 40 weken per jaar.

Ter informatie: bij afname van drie dagdelen is sprake van anderhalf peuterplaats. In het geval van VVE, is er sprake van gebruik van vier dagdelen per VVE-peuter, ofwel twee peuterplaatsen. De kosten per peuter hangen samen met de bezettingsgraad.

De totale gemiddelde kostprijs per peuterplaats is:

- **Ambitieniveau 0: €1173,--**
- **Ambitieniveau 1: € 770,--**
- **Ambitieniveau 2: € 494,--**

Het gaat hier om een indicatie van de gemiddelde kostprijs per peuterplaats.

Tabel 4   Overzicht kosten kenmerken peuterplaats

Ambitieniveau	II	in %	I	in %	0	in %
Capaciteit peuterplaatsen per groep	15		15		15	
Gemiddeld aantal uren open per dagdeel	2,8		2,8		2,8	
Kosten betaald pedagogisch. pers. per peuterplaats	688	59%	344	45%	-	-
Kosten vrijwillige groepsleiding per peuterplaats	-	-	21	3%	42	8%
Kosten huisvesting per peuterplaats	160	14%	150	19%	130	26%
Kosten overhead per peuterplaats	282	24%	220	29%	290	59%
Kosten activiteiten per peuterplaats	43	4%	35	4%	32	6%
Totale kosten per peuterplaats	1173	100%	770	100%	494	100%

Bedragen in euro's; onderzoekgegevens ontleend aan kengetallenonderzoek uitgevoerd in opdracht van de MOgroep, 2004.

9.3 De inkomsten van het peuterspeelzaalwerk

De inkomsten van het peuterspeelzaalwerk bestaan uit ouderbijdragen, subsidie en overige inkomsten uit fondsen of eigen activiteiten. Er wordt in deze handreiking beknopt ingegaan op de overige inkomsten of de inkomsten uit eigen bronnen, zoals sponsoring en eigen activiteiten.

9.4 De ouderbijdrage

Ongeveer 33% van de gemeenten had in 2001 richtlijnen opgesteld voor ouderbijdragen. Dit waren met name grote gemeenten. Ongeveer 50% van de gemeenten met richtlijnen voor de ouderbijdrage stelt dat de ouderbijdrage inkomensafhankelijk moet zijn.

De hoogte van de ouderbijdrage varieert per gemeente en hangt nauw samen met het subsidiebedrag. Hanteren van een lage ouderbijdrage betekent per definitie dat er meer subsidie van de gemeente nodig is.

Voor de verschillende ambitieniveaus varieert de gemiddelde ouderbijdrage. Uit het kengetallenonderzoek van de MOgroep valt af te leiden dat de omvang van de gemiddelde ouderbijdrage voor de ambitieniveaus 1 en 2 30-35% van de totale kosten van een peuterplaats bedraagt. Voor ambitieniveau 0 is de omvang van de gemiddelde ouderbijdrage 40-45% van de totale kosten van een peuterplaats.

Niet alle gemeenten hanteren een inkomensafhankelijke ouderbijdrage. De ouderbijdrage is ook afhankelijk van het beleid van de gemeente over de toegankelijkheid van het peuterspeelzaalwerk en ondersteuning van de lagere inkomens.

9.5 Subsidies

Over het algemeen subsidiëren gemeenten het peuterspeelzaalwerk vanuit het welzijnsbudget, eventueel aangevuld met middelen uit VVE-gelden. Over het algemeen zijn er vier soorten subsidies.¹²

- start- en ontwikkelingssubsidies voor nieuwe projecten, zoals investering-, kader- of projectsubsidies;
- basissubsidies, zoals een jaarlijkse instandhoudingssubsidie of accommodatiesubsidie;
- activiteitensubsidies, zoals evenementen- of projectsubsidies;
- waarderingssubsidies voor beleidsprioriteiten.

De opbouw van de subsidies varieert per gemeente en kan bestaan uit:

- een totaal subsidiebedrag;
- verschillende subsidiebedragen en meerdere componenten;
- subsidie in de vorm van een percentage van de kostprijs.

9.6 Prestatieafspraken

Veel gemeenten zijn bezig met het omvormen van subsidies naar resultaatgerichte of budgetsubsidies. Waar kun je afspraken over maken? Enkele voorbeelden zijn:

- het bereik van het aantal 'reguliere' peuters in de gemeente;
- het bereik van het aantal doelgroeppeuters in de gemeente;
- de benutting van de (over)capaciteit per groep;
- de benutting van (over)capaciteit per gebouw;
- de verhouding subsidie- en ouderbijdragen;
- de hoogte van ouderbijdragen;
- het aandeel eigen inkomsten uit sponsoring en activiteiten.

---

¹² Handreiking gemeentelijke tarieven en subsidies in de sport, SGBO 2003.

Een gevolg van het hanteren van prestatieafspraken is dat de afspraken gehaald, overtroffen of niet gehaald kunnen worden. De gevolgen zijn enigszins afhankelijk van het al dan niet verbinden van financiële middelen aan de prestaties. In het eerste geval is er niets aan de hand. In het tweede geval betekent het mogelijk meer subsidie afdragen. Daar staat tegenover dat bijvoorbeeld een groter deel van de gemeentelijke doelgroepen bereikt worden. Het laatste geval betekent minder subsidie afdragen en/of een financieel tekort bij de instelling voor peuterspeelzaalwerk.

Het maken van prestatieafspraken heeft ook een zakelijk doel: afspraken maken en afspraken nakomen. Door meerjarenafspraken te maken is er voor de instellingen meer zekerheid bij het eventueel aannemen van medewerkers en het aangaan van contracten.

Het komt voor dat prestatieafspraken niet gehaald worden en dat er financiële tekorten ontstaan bij de instellingen voor peuterspeelzaalwerk. Hoe hiermee moet worden omgaan is een lastige vraag. Aan de ene kant kun je als gemeente 'de poot stijf houden' en niet toegeven aan de instelling. Een andere mogelijkheid is de gemaakte afspraken over een langere periode spreiden. Vervolgens kun je als gemeente niet (of deels) tegemoetkomen aan de benodigde financiële middelen. Ten slotte is het ook mogelijk om in zijn geheel toe te geven aan de financieringsbehoefte.

Voor de gemeente geldt dat er wel rekening moet worden gehouden met het principe van 'behoorlijk bestuur' bij het afbouwen of stopzetten van subsidies uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Mogelijk komt hierover meer informatie beschikbaar vanuit het project WILL, waarin wordt gestreefd naar het maken van productafspraken en prestatie-indicatoren.

9.7 Beleidskeuzes

De financiën van het peuterspeelzaalwerk bieden ook aanknopingspunten voor beleidskeuzes.

- ▶ Hoe ziet de lokale situatie eruit? Komen de inkomsten en uitgaven overeen met gemiddelden? Waarom wel of niet?
- ▶ Wil je als gemeente sturen op kostprijs of op (verschillende) subsidiecomponenten?
- ▶ Hoe laagdrempelig moet het peuterspeelzaalwerk zijn? In andere woorden: hoe kan de gemeente omgaan met ouderbijdragen? Is het hanteren van een inkomensafhankelijke bijdrage een optie?
- ▶ Hoe wordt een eventuele inkomensafhankelijke bijdrage opgebouwd? Middels een adviestabel naar inkomensgroep of door het hanteren van een kortingspercentage op de kostprijs?

- ▶ Welke manier van subsidiëren past het beste in de gemeente? En uit hoeveel componenten moet de gemeentelijke bijdrage bestaan?
- ▶ Worden er prestatieafspraken gemaakt met het peuterspeelzaalwerk en worden deze gemaakt in combinatie met budgetsubsiëring? Is er eerst een overgangperiode nodig of kunnen de instellingen ook daadwerkelijk financieel afgerekend worden op eventuele niet nagekomen afspraken?

10 Het toezichtkader en handhaving van de kwaliteit

10.1 Situatieschets: de verschillende toetsingskaders

Toezicht op de kwaliteit van peuterspeelzalen is een taak van de gemeente. Toezicht op de kwaliteit wordt op verschillende niveaus en door verschillende partijen uitgevoerd. De belangrijkste wettelijke kaders voor toezicht op het peuterspeelzaalwerk zijn:

- de Woningwet en het Bouwbesluit 2003;
- de lokale Bouwverordening en Gebruiksvergunning (brandweer);
- de Warenwet en wetgeving rond kinderen en kindproducten;
- de Arbo-wetgeving;
- de WCPV.

Meer informatie over wetgeving en de wetteksten is te vinden op www.overheid.nl.

10.2 Toezicht op de accommodatie

In de Woningwet staan algemene bepalingen over bouwverordeningen, -vergunningen en het bouw- en woningtoezicht. De eisen die gesteld worden aan gebouwen staan in het Bouwbesluit (www.bouwbesluit.nl).

Het Bouwbesluit is de technische invulling van de eisen die zijn gesteld in de Woningwet. In het Bouwbesluit zijn voorschriften vastgelegd met betrekking tot het bouwen van bouwwerken vanuit de oogpunten veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieu. Het heeft betrekking op nieuwbouw en bestaande gebouwen. Voor het voorkomen van ongevallen van kinderen zijn er regels opgenomen over bijvoorbeeld vloerafscheidingen (hekken en spijlen) en trapeuningingen.

Lokaal kan de Bouwverordening verdere eisen stellen aan bijvoorbeeld brandveilig gebruik. Voor het peuterspeelzaalwerk is met name de gebruiksvergunning van belang omdat deze regelmatig opnieuw afgegeven zal worden, waarbij de accommodatie gecontroleerd moet worden door de brandweer.

10.3 Toezicht op de producten

Er zijn meerdere wetten en besluiten die betrekking hebben op de wetgeving voor kinderen en kindproducten. Voor meer informatie, zie de website van de MOgroep, waarop een link naar een virtueel kinderdagverblijf is geplaatst met een beschrijving van wet- en regelgeving voor kinderopvangaccommodaties.

In de **Warenwet** zijn regels vastgelegd over alle producten die in Nederland verkocht worden. De wet omvat ook enkele besluiten die specifiek over kinderproducten gaan. Er zijn Warenwetbesluiten over de kwaliteit en veiligheid van kinderbedden, speelgoed en persoonlijke beschermingsmiddelen (fietshelmen, kniebeschermers voor skaten en dergelijke). De Keuringsdienst van Waren (www.keuringsdienstvanwaren.nl) handhaaft de Warenwet.

Daarnaast zijn er besluiten vanuit andere wetgeving over kinderveilige verpakkingen van geneesmiddelen en veilige attractie en speeltoestellen (Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen: kortweg Attractiebesluit of ook wel BVAS genoemd, geldig sinds maart 1997).

10.4 Arbeidsomstandigheden

Er is een heel scala aan wet- en regelgeving rond het thema arbeidsomstandigheden. De **Arbowet** bevat veel voorschriften voor het opzetten van Arbo-beleid binnen organisaties. Daarnaast beschrijft het precies de taken en mogelijkheden die de werkgever, de werknemers, de ondernemingsraad, de Arbo-dienst en de Arbeidsinspectie hebben. Het **Arbobesluit** bevat meer specifieke voorschriften die betrekking hebben op het bestrijden van bepaalde risico's, zoals de omgang met gevaarlijke stoffen, het werken met beeldschermen, het inrichten van arbeidsplaatsen en dergelijke. De **Arbo-regeling** bevat veel gedetailleerde voorschriften over bijvoorbeeld de grenswaarden voor gevaarlijke stoffen en afbeeldingen van veiligheidsborden.

De Arbowet regelt dat werk geen nadelige gevolgen mag hebben voor de gezondheid en veiligheid van de werknemer. In het kader van de Arbowet moeten alle organisaties in Nederland beschikken over Arbo-beleid, een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E), een plan van aanpak en een rapportage over de uitvoering van het plan van aanpak. Dit geldt dus ook voor het peuterspeelzaalwerk en voor vrijwilligersorganisaties.

Voor het peuterspeelzaalwerk gelden de algemene Arbo-regels. Werkgevers en werknemers en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben een convenant afgesloten voor de verbetering van de arbeidsomstandigheden in de kinderopvang. Vanaf 1 januari 2005 moeten, naast kinderdagverblijven, ook alle peuterspeelzalen aan de Arbo-normen voldoen. In het convenant worden afspraken gemaakt tussen de betrokken partijen binnen een bepaalde branche om tot een verbetering te komen van de arbeidsomstandigheden en het terugdringen van zaken als ziekteverzuim, werkdruk en arbeidsongevallen.

Zie voor meer informatie ook www.arbo-peuterspeelzalen.nl waar verwezen wordt naar het convenant, de Arbo-normen en de 'werkmap RI&E kinderopvang en peuterspeelzalen'. Hierin staat een uitgebreide checklist die gebruikt kan worden voor het uitvoeren van een RI&E, maar die ook als leidraad gehanteerd kan worden bij het inrichten van de organisatie.

10.5 Toezicht op gezondheidsaspecten en pedagogisch klimaat

Zoals vermeld was de gemeente in 2004 volgens de Welzijnswet verantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteit van *kinderopvang*. Middels een verordening konden burgemeester en

wethouders een toezichthouder aanwijzen voor controle op de naleving van de voorschriften in de verordening.

Een relevante wet is de WCPV. Hierin staat dat de gemeente zorgt voor het bevorderen van hygiëne, veiligheid en de preventie van gezondheidsrisico's. Voor het peuterspeelzaalwerk *kan* de gemeente in een verordening ook voorschriften opnemen over aanvullende voorwaarden zoals het pedagogisch klimaat van het peuterspeelzaalwerk. Dit kan vervolgens door de gemeente gecontroleerd worden.

De uitvoering van het toezicht vindt in vrijwel alle gemeenten plaats door de GGD. Zij geeft adviezen op het gebied van hygiëne, veiligheid en gezondheid. De algemene website van de GGD is www.ggd Kennisnet.nl. Het toezicht hoeft overigens niet per definitie door de GGD uitgevoerd te worden. Een voorbeeld van een checklist die door de GGD Zuid-Holland Noord gebruikt wordt voor de inspectie van kindercentra (waaronder peuterspeelzalen) is te vinden op www.ggdzhn.nl.

10.6 Beleidskeuzes

Er zijn tal van toezichtregels die middels een wettelijk kader geregeld worden. Lokaal is het mogelijk om aanvullende regels op te stellen. De volgende keuzes staan daarbij centraal:

- ▶ Zijn de landelijke algemene voorschriften rond toezicht op het peuterspeelzaalwerk voor de gemeente voldoende of is er behoefte aan aanvullende lokale regelgeving?
- ▶ Is er lokaal voldoende kijk op het toezicht op kwaliteit, die vanuit landelijke kaders gesteld wordt?
- ▶ Zijn de eventuele lokale voorschriften (uit de Verordening peuterspeelzaalwerk) voldoende om toezicht te houden op de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk?
- ▶ Moeten er nadere regels vastgesteld worden in de lokale regelgeving en zo ja welke?
- ▶ Wie of welke instantie moet zorg dragen voor het toezicht op de kwaliteit? Is het voldoende dat de ondernemer van een peuterspeelzaal zijn eigen ondernemersverantwoordelijkheid heeft?
- ▶ Is de samenhang tussen de verschillende bij het lokaal toezicht betrokken partijen optimaal aanwezig (er kunnen verschillen zijn zoals: de brandweer bepaalt dat de nooddeuren van een peuterspeelzaal open moeten staan uit oogpunt van brandveiligheid, terwijl de GGD aangeeft dat de deuren juist gesloten moeten zijn)?

11 Conclusie en overzicht beleidskeuzes en gevolgen

11.1 Conclusie

Samenvattend kan gezegd worden dat het hebben van professioneel peuterspeelzaalwerk op elk ambitieniveau kosten met zich meebrengt. De kosten nemen toe naarmate een hoger ambitieniveau gewenst is. Hieronder is globaal aangegeven welke aspecten uit deze handreiking gevolgen hebben voor de inhoud, de organisatie- en de financiën van het peuterspeelzaalwerkbeleid.

Inhoudelijk gevolgen

- inbedding in beleid aanverwante beleidsterreinen;
- ambitieniveau;
- sluitende aanpak.

Organisatorische gevolgen

- interne afstemming beleidsterreinen;
- sluitende aanpak;
- schaalvergroting en professionaliteit;
- kwaliteitseisen;
- handhaving kwaliteit.

Financiële gevolgen

- ambitieniveau;
- toegankelijkheid van de peuterspeelzalen (beoogd deelnemingspercentage);
- aantal peuters per groep;
- benutting capaciteit accommodatie;
- leidsters per groep;
- professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk;
- kwaliteitseisen;
- ouderbijdrage.

11.2 Samenvattend overzicht beleidskeuzes

In de onderstaande tabel is een overzicht van alle genoemde beleidskeuzes opgenomen met daarbij de gevolgen van de gemaakte keuze.

Tabel 4 Overzicht beleidskeuzes en consequenties

Beleidskeuzes	Gevolgen voor
Beginnen bij het begin: de lokale uitgangssituatie	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Hoe ziet de feitelijke situatie rond het peuterspeelzaalwerk eruit in de gemeente? ▶ Welke wensen en knelpunten zijn er rond het peuterspeelzaalwerk in de gemeente? ▶ Op welke punten zou het peuterspeelzaalwerk versterkt kunnen worden? ▶ Welke plaats neemt het peuterspeelzaalwerk in in relatie tot andere beleidsterreinen, zoals onderwijs, jeugdbeleid, zorg, inburgeringbeleid en opvoedingsondersteuning? ▶ Welke andere initiatieven van structurele opvang of begeleiding van kinderen in de peuterleeftijd ('speelgroepjes' door vrijwilligers of kerkelijke instellingen) zijn er in de gemeente? Hoe verhouden de peuterspeelzalen zich tot deze speelgroepjes? ▶ Zou de interne afstemming beter kunnen en op welke onderdelen? ▶ Welke manier van beleid maken past het beste in de gemeente? Via algemene doelstellingen, doelstellingen per beleidsterrein, integraal beleid of wijkgericht werken? ▶ Hoe ziet het financiële kader van de gemeente eruit? 	Inhoud Organisatie Financiën
Het ambitieniveau: de doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Heeft de gemeente een verplichting in het kader van VVE en welke eisen worden gesteld aan het ontvangen van stimuleringsgelden voor VVE? Het antwoord op deze vraag is richtinggevend voor de keuze voor een ambitieniveau. ▶ Hoe ziet de relatie van het peuterspeelzaalwerk met jeugdbeleid, kinderopvang, (jeugd)zorg, onderwijs en dergelijke eruit in de gemeente en welke samenhang is wenselijk? ▶ Welke relatie heeft het peuterspeelzaalwerk met 'speelgroepjes' op initiatief van kerkelijke instellingen of vrijwilligers) die als lager dan ambitieniveau 0 beschouwd kunnen worden? Hoe wordt daarmee omgegaan? ▶ Moet het peuterspeelzaalwerk in de gemeente toegankelijk zijn voor alle peuters en welk deelnemingspercentage van de peuterspeelzalen wordt nagestreefd? ▶ In hoeverre is er (meer) aandacht nodig voor doelgroepen en welke doelgroepen zijn dit? 	Inhoud Organisatie Financiën

Beleidskeuzes	Gevolgen voor
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Welke verantwoordelijkheid wil de gemeente nemen op het gebied van peuterspeelzaalwerk? ▶ Voor welke (combinatie van) doelstellingen of voor welke samenhang tussen organisaties en beleidsterreinen is ambtelijk en bestuurlijk draagvlak? Is een bepaalde vorm van samenwerking tussen instellingen noodzakelijk? ▶ Zijn er aanknopingspunten met bestaande structuren, zoals wijkgericht werken, brede schoolvorming, netwerken en dergelijke? ▶ Hoe ziet het financiële kader eruit? Een hoger ambitieniveau heeft grote gevolgen voor de benodigde financiële middelen. ▶ Kortom, welk ambitieniveau, welke doelstelling of combinatie van doelstellingen van het peuterspeelzaalwerk past het beste bij uw gemeente? 	
Een sluitende aanpak 0-6-jarigen	
<p>Beleidskeuzes rond een sluitende aanpak impliceren een minimaal ambitieniveau 1</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wat is de ambitie van het peuterspeelzaalwerk in de gemeente? ▶ Hoe verhoudt het peuterspeelzaalwerk zich tot de beleidsterreinen zorg, kinderopvang en onderwijs? ▶ Hoe is de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de gemeente en de instellingen, tussen de gemeente en ouders? Of hoe zou deze moeten zijn? ▶ Hoe is de samenwerking tussen de betrokken instellingen geregeld? Moet deze samenwerking tussen instellingen worden gestimuleerd? ▶ Welke rol speelt het peuterspeelzaalwerk in de sluitende aanpak 0-6-jarigen in de gemeente? ▶ Welke aanpak is wenselijk: visie en programma's, via een netwerk, via multifunctionaliteit of op het niveau van het individuele kind? ▶ Welke methode past het beste in de lokale situatie: dossiervorming, een logboek, overdrachtformulieren of een peutervolgsysteem? 	<p>Inhoud Organisatie</p>
De professionaliteit van de instelling	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Welke ambities heeft de gemeente voor de professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk en aan welke randvoorwaarden moeten instellingen voor peuterspeelzaalwerk voldoen? Hoe moeten de instellingen toegerust zijn om hun professionele taak uit te kunnen voeren? ▶ Welk belang hecht de gemeente aan continuïteit van (kleinere) peuterspeelzaalinstellingen? ▶ Welke schaalgrootte van de instellingen is wenselijk? En welke bestuursvorm? ▶ Welke doelen stelt de gemeente aan samenwerking tussen instellingen? ▶ Hoe past de rol van de vrijwilliger als groepsleidster in een professionele organisatie? Mogen vrijwilligers voor een groep staan en onder welke voorwaarden (opleiding, training, ervaring)? ▶ Aan welke opleidingseisen moet een groepsleidster voldoen? De CAO geeft hier duidelijk richting aan, maar hoe ga je om met de opleiding van de vrijwillige groepsleidster? ▶ Welke rol wil de gemeente spelen in het verhogen van de professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk? <p>Hoe wil de gemeente de professionaliteit van het peuterspeelzaalwerk stimuleren?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Inhoudelijk, vanuit pedagogisch oogpunt ▶ Kader- of organisatiegericht <ul style="list-style-type: none"> ○ Door het faciliteren van opleidingen en training? ○ Deskundigheidsbevordering of kadervorming 	<p>Inhoud Organisatie Financiën</p>

Beleidskeuzes	Gevolgen voor
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Financieel <ul style="list-style-type: none"> ○ Door een financiële bijdrage te leveren, direct of indirect (bijvoorbeeld door lage huurtarieven voor gemeentelijke accommodaties) ○ Door eisen te stellen voor subsidieverlening ▶ Vestigingseisen voor het beginnen van een peuterspeelzaal ▶ Protocollen voor informatieoverdracht 	
Minimale kwaliteitseisen in relatie tot ambities en het niveau van professionaliteit	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zijn de algemene landelijke kwaliteitsnormen of de beleidsvrijheid voldoende om lokaal een vinger aan de pols te houden voor de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk? ▶ Is de genoemde NEN-ruimtenormering per peuter voldoende? ▶ Welke maximale bezetting van de peuterspeelzalen moet worden nagestreefd? ▶ Hoe om te gaan met leegstand gedurende een bepaald aantal dagdelen per week? Zijn er andere organisaties die gebruik kunnen maken van leegstaande lokalen? ▶ Zijn de algemene landelijke normen en eisen rond hygiëne en veiligheid voldoende of moeten er nadere regels worden vastgelegd? ▶ Zijn er tegenstrijdigheden tussen de landelijke en lokale regels? Hoe moet daarmee worden omgegaan? ▶ Welk minimaal opleidingsniveau moeten professionele peuterspeelzaalleidsters hebben? En in hoeverre is het de taak van de gemeente om hierop te sturen? ▶ Wil de gemeente voor het verder professionaliseren van het peuterspeelzaalwerk de deskundigheid bevorderen van vrijwilligers (mede in het kader van het vrijwilligersbeleid)? Hoe wil de gemeente daarmee omgaan? Door het aanscherpen van de opleidingseisen en het faciliteren van opleidingen voor vrijwilligers? Door het beschikbaar stellen van financiële middelen? ▶ Hoe verhoudt zich de lokale situatie met de kwaliteitseisen aan de organisatie van het peuterspeelzaalwerk? Is het ambitieniveau realistisch op dat punt? ▶ Wil de gemeente lokaal scherpere kwaliteitseisen stellen aan het peuterspeelzaalwerk en biedt de modelverordening voldoende uitkomst? Of is het lokaal beter om hier anders mee om te gaan, bijvoorbeeld via subsidiebeleid en subsidievoorwaarden? ▶ De vraag is hier: is het ambitieniveau realistisch met oog op de beschikbare financiële middelen? 	<p>Inhoud Organisatie Financiën</p>
De kosten van het peuterspeelzaalwerk	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Hoe ziet de lokale situatie eruit? Komen de inkomsten en uitgaven overeen met gemiddelden? Waarom wel of niet? ▶ Wil je als gemeente sturen op kostprijs of op (verschillende) subsidiecomponenten? ▶ Hoe laagdrempelig moet het peuterspeelzaalwerk zijn? Met andere woorden: hoe kan de gemeente omgaan met ouderbijdragen? Is het hanteren van een inkomensafhankelijk bijdrage een optie? ▶ Hoe wordt een eventuele inkomensafhankelijke bijdrage opgebouwd? Middels een adviestabel naar inkomensgroep of door het hanteren van een kortingspercentage op de kostprijs? 	<p>Inhoud Financiën</p>

Beleidskeuzes	Gevolgen voor
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Welke manier van subsidiëren past het beste in de gemeente? En uit hoeveel componenten moet de gemeentelijke bijdrage bestaan? ▶ Worden er prestatieafspraken gemaakt met het peuterspeelzaalwerk? In combinatie met budgetsubsiëring? Is er eerst een overgangperiode nodig of kunnen de instellingen ook daadwerkelijk financieel afgerekend worden op eventuele niet nagekomen afspraken? 	
Het toezichtkader en handhaving van de kwaliteit	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zijn de landelijke algemene voorschriften rond toezicht op het peuterspeelzaalwerk voor de gemeente voldoende of is er behoefte aan aanvullende lokale regelgeving? ▶ Is er lokaal voldoende kijk op het toezicht op kwaliteit, die vanuit landelijke kaders gesteld wordt? ▶ Zijn de eventuele lokale voorschriften (uit de Verordening peuterspeelzaalwerk) voldoende om toezicht te houden op de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk? ▶ Moeten er nadere regels vastgesteld worden in de lokale regelgeving, en zo ja welke? ▶ Wie of welke instantie moet zorg dragen voor het toezicht op de kwaliteit? Is er samenhang tussen de verschillende toezichteisen? Is het voldoende dat de ondernemer van een peuterspeelzaal zijn eigen ondernemersverantwoordelijkheid heeft? 	Organisatie

Geraadpleegde literatuur

Gemeente Eindhoven, dienst Maatschappelijke Ontwikkeling. *Raadsvoorstel inzake het vaststellen van de Verordening Kinderopvang, peuterspeelzalen en Spilcentra 2004* (raadsnummer 04.R706.001). Eindhoven, 20 januari 2004.

K2, Brabants Kenniscentrum Jeugd i.s.m. MOgroep. *Peuterspeelzaalwerk in gemeentelijk beleid. Handvatten voor de gemeente als regisseur van het lokale jeugdbeleid. Verslag naar aanleiding van de Werkconferentie Peuterspeelzaalwerk in gemeentelijk beleid, 15 januari 2004*. Den Bosch, 15 januari 2004.

K2, Brabants Kenniscentrum Jeugd. *Werkconferentie Peuterspeelzaalwerk in gemeentelijk beleid*. Den Bosch, 15 januari 2004.

Operatie Jong (ministeries van VWS, OCW en SZW). *Kabinetsreactie adviezen Jeugdbeleid*. Den Haag, 3 november 2003.

Operatie Jong (ministeries van VWS, OCW en SZW). *Proeve van de Jeugdagenda*. Den Haag, 3 november 2003.

GGD Nederland. *Handreiking toezicht kwaliteit kinderopvang*. Utrecht, juni 2003.

Schouten, Elise & Vreugdenhil, Sanne. *Eerst de taart. Het bestrijden en voorkomen van onderwijsachterstand. Voor- en vroegschoolse educatie in het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2002-2006*. Den Haag: Transferpunt Onderwijsachterstanden, juni 2003.

CPS onderwijsontwikkeling en advies. *Handboek GOA (www.goa.nl)*. Amersfoort, laatst gewijzigd: 7 mei 2003.

NIZW. *Beroepsprofiel leidster in het peuterspeelzaalwerk*. Utrecht, april 2003

SGBO, in opdracht van de VNG. *Handreiking gemeentelijk tarieven- en subsidiebeleid in de sport*. Den Haag, 2003.

VNG. *Modelverordening kinderopvang*. Den Haag: VNG Uitgeverij, 2003.

Bodengraven, Paul van. *Peuterspeelzaalwerk binnen gemeentelijk beleid. Voorbeelden uit de praktijk Project Sterk Peuterspeelzaalwerk*. Utrecht: MOgroep, december 2002.

MOgroep i.s.m. Stichting Landgraaf, Link Advies & training, Brabants Steunpunt Jeugdzorg, NIZW en Spectrum. *Lokaal Versterkt Peuterspeelzaalwerk. Verslag van vier werkconferenties, Project Sterk Peuterspeelzaalwerk MOgroep*. Utrecht: MOgroep, augustus 2002.

VNG. *Handboek lokaal jeugdbeleid*. Den Haag, april 2002.

VNG. *Brieven aan het parlement: Peuterspeelzaalwerk (SEZ/2002000909)*. Den Haag, 8 maart 2002.

Ministerie van VWS. *Beleidsbrief Peuterspeelzaalwerk*. Den Haag, 23 januari 2002.

SGBO in samenwerking met NIZW, *De allerjongsten. Handreiking 'Sluitende aanpak 0- tot 6-jarigen'*. Den Haag, 2 mei 2001.

VOG (nu MOgroep). *Visiedocument. Peuterspeelzaalwerk in de 21ste eeuw. Het werkveld aan het woord*. Utrecht, november 2001.

Weerd, dr. M. de en Vegt, drs. A.L. van der. *Peuterspeelzaalwerk in Nederland: de huidige praktijk*. Amsterdam: Regioplan, oktober 2001.

Makelaar VVE. *Keuzegids VVW. Programma's, deskundigheidsbevordering en instrumenten op het gebied van Voor- en Vroegschoolse Educatie*. Den Haag/Utrecht, december 2000.

Bijlagen

Bijlage 1 Modelverordening kwaliteitsregels peuterspeelzaalwerk

De raad van de gemeente <...>;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van <...>; nr. ...., inzake ....

gelet op artikel 149 van de Gemeentewet;

overwegende dat het wenselijk is regels te stellen ten aanzien van de kwaliteit van peuterspeelzalen;

besluit vast te stellen de volgende verordening:

VERORDENING KWALITEITSREGELS PEUTERSPEELZALEN

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. peuterspeelzaalwerk: het bieden van speelgelegenheid aan kinderen van twee tot vier jaar gedurende een of meer dagdelen per week van maximaal 3,5 uur met als doel de ontwikkeling van deze kinderen te bevorderen en hen samen te laten spelen;
- b. peuterspeelzaal: een voorziening waar peuterspeelzaalwerk plaatsvindt;
- c. houder: degene die een peuterspeelzaal exploiteert;
- d. beroepskracht: degene die in een peuterspeelzaal werkzaamheden verricht die zijn opgenomen in de voor het peuterspeelzaalwerk geldende CAO en die beschikt over een voor deze werkzaamheden passende beroepskwalificaties;
- e. begeleider: degene die anders dan als beroepskracht is belast met de begeleiding van kinderen bij een peuterspeelzaal.

HOOFDSTUK 2. MELDINGSPLICHT

Artikel 2. Melding in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal

1. Degene die voornemens is een peuterspeelzaal in exploitatie te nemen binnen de gemeente doet daarvan melding aan het college.
2. De melding vindt plaats met behulp van een door het college vastgesteld en beschikbaar gesteld formulier.

Artikel 3. Ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk

De houder geeft in de melding aan het college aan voor welk ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk hij kiest, waarbij de volgende ambitieniveaus worden onderscheiden:

- a. ambitieniveau 0: 'spelen en ontmoeten';
- b. ambitieniveau 1: 'spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren';
- c. ambitieniveau 2: 'spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren en ondersteunen'.

Artikel 4. Termijn van in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal

1. Een peuterspeelzaal wordt niet in exploitatie genomen binnen <acht > na het tijdstip van de melding.
2. Indien uit het onderzoek van de toezichthouder, bedoeld in artikel 17, eerste lid, eerder is gebleken dat de exploitatie redelijkerwijs zal plaatsvinden in overeenstemming met de bepalingen in hoofdstuk 3 van deze verordening, kan de exploitatie vanaf dat moment plaatsvinden.

Artikel 5. Verbod op het in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal

Het is verboden een peuterspeelzaal in exploitatie te nemen indien uit het onderzoek van de toezichthouder, bedoeld in artikel 17, eerste lid, blijkt dat niet aan de eisen van de verordening wordt voldaan.

Artikel 6. Register

1. Het college houdt een register bij van gemelde peuterspeelzalen. In dit register worden na een melding onmiddellijk de gegevens opgenomen die ingevolge artikel 2, tweede lid, en artikel 3 zijn verstrekt.
2. Het college deelt de houder schriftelijk mee dat opname van de peuterspeelzaal in het register heeft plaatsgevonden.
3. Het register ligt op het gemeentehuis kosteloos voor een ieder ter inzage.

Artikel 7. Wijzigingen van gegevens

1. De houder doet van wijzigingen in de gegevens die bij de melding zijn verstrekt, onmiddellijk mededeling aan het college.
2. Het college deelt de houder schriftelijk mee dat de wijzigingen in het register zijn aangetekend.

HOOFDSTUK 3. DE KWALITEITSEISEN

Artikel 8. Algemene kwaliteitseisen

1. De houder van een peuterspeelzaal biedt peuterspeelzaalwerk aan dat bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige en gezonde omgeving.
2. De houder organiseert het peuterspeelzaalwerk op zodanige wijze, voorziet de peuterspeelzaal zowel kwalitatief als kwantitatief zodanig van personeel en materieel, draagt zorg voor een zodanige verantwoordelijkheidstoedeling en voert een zodanig pedagogisch beleid, dat een en ander leidt of moet leiden tot verantwoord peuterspeelzaalwerk.

Artikel 9. Eisen ten aanzien van veiligheid en gezondheid

De houder voert een beleid dat ertoe leidt dat de veiligheid en de gezondheid van de op te vangen kinderen in elk door hem geëxploiteerde peuterspeelzaal zoveel mogelijk is gewaarborgd. De houder legt, voor zover hierin niet wordt voorzien bij of krachtens andere wet- en regelgeving, in een risico-inventarisatie schriftelijk vast welke risico's de opvang van kinderen met zich meebrengt.

Artikel 10. Oppervlakte speelruimte

1. Voor ieder kind is minimaal 3,5 m² bruto-oppervlakte aan binnenspeelruimte beschikbaar.
2. Voor ieder kind is buitenspeelruimte beschikbaar, waarvan de bruto-oppervlakte minimaal 4 m² per kind bedraagt en die voor kinderen bereikbaar is.

Artikel 11. Groepen en groepsgrootte

1. De opvang van kinderen vindt plaats in vaste groepen in passend ingerichte vaste afzonderlijke ruimtes.
2. In een groep zijn ten hoogste vijftien kinderen gelijktijdig aanwezig.

Artikel 12. Aantal beroepskrachten of begeleiders per groep

1. Het aantal beroepskrachten of begeleiders per groep is afhankelijk van het door de houder gekozen ambitieniveau.
2. Indien de houder heeft gekozen voor ambitieniveau 0: 'spelen en ontmoeten' zijn er in elke groep ten minste twee begeleiders aanwezig en er is één beroepskracht voor ten minste 50% van de openingsuren aanwezig in de peuterspeelzaal.
3. Indien de houder heeft gekozen voor ambitieniveau 1: 'spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren' zijn er in elke groep ten minste één beroepskracht en één begeleider aanwezig.
4. Indien de houder heeft gekozen voor ambitieniveau 2: 'spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren en ondersteunen' zijn er in elke groep ten minste twee beroepskrachten aanwezig.

Artikel 13. Overeenkomst tussen houder en ouder

Opvang in een peuterspeelzaal geschiedt op basis van een schriftelijke overeenkomst tussen de houder en een ouder.

Artikel 14. Informatieplicht aan de ouders

De houder van een peuterspeelzaal informeert de ouder voorafgaand aan het aangaan van deze overeenkomst in ieder geval over:

- a. de plaatsingsprocedure en leveringsvoorwaarden;
- b. het gekozen ambitieniveau als bedoeld in artikel 3;
- c. het te voeren beleid, waaronder het beleid inzake veiligheid en gezondheid, alsmede het pedagogisch beleid waarin vanuit de visie op de ontwikkeling van kinderen de visie op de omgang met kinderen is beschreven;
- d. de wijze en frequentie van informatie-uitwisseling na plaatsing van het kind bij de peuterspeelzaal.

Artikel 15. Verklaring omtrent het gedrag

1. Personen die als beroepskracht of begeleider werkzaam zijn bij een peuterspeelzaal zijn in het bezit van een verklaring omtrent het gedrag, afgegeven volgens de Wet justitiële gegevens.
2. Deze verklaring wordt aan de houder overlegt voordat een persoon zijn werkzaamheden aanvangt. De verklaring is op het moment dat zij wordt overgelegd niet ouder dan twee maanden.
3. Indien de houder of de toezichthouder redelijkerwijs vermoedt dat een persoon niet langer voldoet aan de eisen voor het afgeven van een verklaring omtrent het gedrag, verlangt de houder dat die persoon opnieuw een verklaring omtrent het gedrag overlegt die niet ouder is dan twee maanden. De desbetreffende persoon overlegt de verklaring binnen een door de houder vast te stellen termijn.

HOOFDSTUK 4. HET GEMEENTELIJK TOEZICHT

Artikel 16. Aanwijzing van toezichthouders

Het college wijst toezichthouders aan.

Artikel 17. Onderzoek door de toezichthouder

1. De toezichthouder onderzoekt na een melding als bedoeld in artikel 2, eerste lid, binnen *<acht weken>* of de exploitatie redelijkerwijs zal plaatsvinden in overeenstemming met de voorschriften in hoofdstuk 3 van deze verordening.
2. Onverminderd het eerste lid onderzoekt de toezichthouder jaarlijks of de exploitatie van elke peuterspeelzaal plaatsvindt in overeenstemming met de voorschriften in hoofdstuk 3 van deze verordening.
3. Naast het onderzoek bedoeld in het eerste en tweede lid kan de toezichthouder incidenteel onderzoek verrichten naar de naleving door een houder van de voorschriften in hoofdstuk 3 van deze verordening.

Artikel 18. Het inspectierapport

1. De toezichthouder legt zijn oordeel naar aanleiding van een onderzoek bij een peuterspeelzaal vast in een inspectierapport.
2. Indien de toezichthouder oordeelt dat door de houder de voorschriften van deze verordening niet zijn of zullen worden nageleefd, vermeldt hij dat in het rapport.
3. Alvorens het rapport vast te stellen, stelt het college de houder in de gelegenheid van het ontwerprapport kennis te nemen en daarover zijn zienswijze kenbaar te maken. De toezichthouder vermeldt de zienswijze van de houder in een bijlage bij het rapport.
4. De toezichthouder zendt het inspectierapport onverwijld aan de houder, die een afschrift daarvan zo spoedig mogelijk ter inzage legt op een voor ouders en personeel toegankelijke plaats.
5. De toezichthouder maakt het inspectierapport uiterlijk drie weken na de vaststelling daarvan openbaar.

Artikel 19. Aanwijzing en bevel

1. Het college kan de houder een schriftelijke aanwijzing geven indien op basis van het inspectierapport blijkt dat deze de voorschriften in deze verordening niet of in onvoldoende mate naleeft.
2. In de aanwijzing geeft het college met redenen omkleed aan op welke punten de voorschriften niet of in onvoldoende mate worden nageleefd, alsmede de in verband daarmee te nemen maatregelen.
3. Indien de toezichthouder oordeelt dat de kwaliteit van de opvang bij een peuterspeelzaal zodanig tekortschiet dat het nemen van maatregelen redelijkerwijs geen uitstel kan lijden, kan de toezichthouder een schriftelijk bevel geven. Het bevel heeft een geldigheidsduur van zeven dagen, die door het college kan worden verlengd.
4. De houder neemt de maatregelen binnen de bij de aanwijzing onderscheidenlijk het bevel gestelde termijn.

Artikel 20. Strafbepaling

Overtreding van de artikelen 2, eerste lid, en de artikelen in hoofdstuk 3 van deze verordeningen wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie.

HOOFDSTUK 5. SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel 21. Overgangsbepaling

1. Het college neemt in het register de peuterspeelzalen op die op het tijdstip van inwerkingtreding van deze verordening over een vergunning op grond van de Verordening kinderopvang <jaartal> beschikken.
2. Een houder van een peuterspeelzaal als bedoeld in het eerste lid verstrekt desgevraagd aan het college alle gegevens die nodig zijn voor het register.

3. Beroepskrachten en begeleiders die op het tijdstip van inwerkingtreding van deze verordening werkzaam zijn bij een peuterspeelzaal, leggen aan de houder binnen twee maanden na de inwerkingtreding een verklaring omtrent het gedrag over.

Artikel 22. Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking met ingang van .....

Artikel 23. Citeertitel

De verordening wordt aangehaald als: Verordening kwaliteitsregels peuterspeelzalen <naam gemeente>.

Algemene toelichting

Gemeenten zijn niet verplicht kwaliteitsregels te stellen voor het peuterspeelzaalwerk. Het peuterspeelzaalwerk valt niet onder de Wet kinderopvang (artikel 1, tweede lid, onderdeel b). Dit betekent dat de grondslag voor deze verordening de autonome verordenende bevoegdheid van de gemeenten vormt die is neergelegd in artikel 149 van de Gemeentewet. Dit is ook in de aanhef van de modelverordening aangegeven.

De modelverordening sluit zoveel mogelijk aan bij de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV) en de kwaliteitseisen die de Wet kinderopvang (Wk) stelt ten aanzien van kinderopvang. Voor dit laatste zijn twee redenen: allereerst is het peuterspeelzaalwerk ook een vorm van kinderopvang in een daarvoor geschikte ruimtelijke voorziening. Het ligt dan voor de hand om zoveel mogelijk dezelfde kwaliteitseisen te stellen, uiteraard voorzover die eisen aansluiten bij het specifieke doel van het peuterspeelzaalwerk. Dit hangt samen met de tweede reden: het toezicht op de instellingen voor kinderopvang en op peuterspeelzalen zal door dezelfde toezichthouders worden gedaan. Het uitoefenen van toezicht wordt vergemakkelijkt als de toezichthouders zoveel mogelijk met dezelfde regels te maken hebben.

Evenals in de Wk is in de modelverordening gekozen voor algemene kwaliteitsregels die voor alle peuterspeelzalen in de gemeente gelden, gekoppeld aan een stelsel van melding en registratie.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

De beroepskracht in opleiding (stagiaire) is niet apart gedefinieerd. Hiermee vallen beroepskrachten in opleiding automatisch onder de begripsomschrijving van een begeleider, te weten: 'degene die anders dan als beroepskracht is belast met de begeleiding van kinderen bij een peuterspeelzaal' (onderdeel e).

Artikel 2. Melding in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal

Dit artikel regelt de meldingsplicht voor degenen die een peuterspeelzaal willen gaan exploiteren. De melding moet plaatsvinden met behulp van een door het college vastgesteld en beschikbaar gesteld formulier.

Het stelsel van melding en registratie maakt aan iedereen duidelijk welke instellingen actief zijn op het terrein van het peuterspeelzaalwerk. De melding biedt aan de gemeente de mogelijkheid om voorafgaande aan de start van de exploitatie te toetsen of een nieuw initiatief aan de kwaliteitseisen voldoet. De gemeente moet een gemelde peuterspeelzaal opnemen in een register dat voor een ieder toegankelijk is. Opneming in het register geeft ouders de zekerheid dat het peuterspeelzaalwerk bij de aanvang van de exploitatie van voldoende kwaliteit is en dat er van gemeentewege zal worden toegezien dat de kwaliteit van voldoende niveau blijft.

Tussen een vergunningstelsel en een meldingsstelsel zijn een aantal verschillen. Zo kunnen in een vergunning nadere eisen worden opgenomen die specifiek gelden voor de instelling die de vergunning krijgt. Bij een meldingsstelsel kunnen geen specifieke voorschriften worden gesteld, maar moet worden volstaan met algemene, voor alle instellingen geldende regels. Ook wat betreft het toepassen van sancties is er een verschil. In een vergunningstelsel vormt het intrekken van de vergunning een sanctie. Deze sanctie is er niet in een meldingsstelsel. Wanneer de gemeente wil dat de exploitatie van een peuterspeelzaal wordt stopgezet, zal ze er voor moeten zorgen dat betreffende inrichting wordt gesloten.

Artikel 3. Ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk

Dit artikel bepaalt dat de houder in de melding aan het college aangeeft voor welk ambitieniveau van het peuterspeelzaalwerk hij kiest. Het gekozen ambitieniveau bepaalt de kwalificatie-eisen die aan de leidinggevenden worden gesteld (zie artikel 12). Het ambitieniveau 0 ('spelen en ontmoeten') is het minimumkwaliteitsniveau. Aan dit kwaliteitsniveau dienen alle peuterspeelzalen in ieder geval te voldoen.

Door de melding en registratie worden de ouders op de hoogte gesteld van het ambitieniveau. De toezichthouder kan controleren of een peuterspeelzaal zich houdt aan het gestelde ambitieniveau.

Artikel 4. Termijn van in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal

Dit artikel bevat de termijn die de gemeente (i.c. de toezichthouder) nodig heeft om te beoordelen of een nieuwe peuterspeelzaal zal voldoen aan de eisen van de verordening. Elke gemeente zal in overleg met de toezichthouder moeten bepalen welke termijn haalbaar is. Het moet gaan om een termijn die enerzijds de toezichthouder de mogelijkheid biedt een deugdelijk onderzoek te doen naar de wijze waarop de nieuwe peuterspeelzaal zal worden geëxploiteerd en die anderzijds degene die voornemens is een peuterspeelzaal in exploitatie te nemen niet onnodig lang laat wachten op het moment dat met de exploitatie kan worden gestart.

Het tweede lid biedt de mogelijkheid voor de houder om vóór het verstrijken van de termijn in het eerste lid met de exploitatie van de peuterspeelzaal te beginnen.

Artikel 5. Verbod op het in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal

Dit artikel bevat het expliciete verbod om een peuterspeelzaal in exploitatie te nemen, indien blijkt dat de initiatiefnemer niet aan de eisen van de verordening voldoet. Op grond van deze verbodsbepaling kan het college tot bestuursdwang (sluiting) overgaan of een dwangsom opleggen, indien de peuterspeelzaal toch in gebruik wordt genomen.

Artikel 6. Register

Dit artikel regelt het instellen van het register. Het derde lid bepaalt dat het register openbaar is.

Artikel 7. Wijzigingen van gegevens

Om het register actueel te houden, bepaalt het eerste lid dat de houder onmiddellijk melding doet aan het college van wijzigingen van gegevens die bij de melding zijn verstrekt.

Artikel 8. Algemene kwaliteitseisen

Het eerste lid bevat een algemene kwaliteitsnorm die ontleend is aan artikel 48 Wk. Het gaat om een globale norm waaraan de houders zelf, met inachtneming van de verordening, invulling moeten geven. In deze bepaling wordt vastgelegd dat het welbevinden van de kinderen richtsnoer moet zijn het uitvoeren van het peuterspeelzaalwerk.

Het tweede lid is ontleend aan artikel 50, eerste lid, Wk. Deze bepaling geeft aan dat verantwoord peuterspeelzaalwerk mede het product is van de wijze waarop de houder het peuterspeelzaalwerk organiseert en vormgeeft. De wijze waarop de houder het peuterspeelzaalwerk organiseert en aan welke aspecten daarbij aandacht moet worden besteed, wordt naast de eigen verantwoordelijkheid mede bepaald door de voorschriften in deze verordening.

Artikel 9. Eisen ten aanzien van veiligheid en gezondheid

Dit artikel is gelijk aan artikel 51 Wk. De houders van peuterspeelzalen moeten een risico-inventarisatie uitvoeren ten aanzien van de domeinen veiligheid en gezondheid. De risico-inventarisatie heeft tot doel het in kaart brengen van veiligheid- en gezondheidsrisico's die kinderen in peuterspeelzalen lopen. Daarbij wordt uitgegaan van het gedrag van kinderen. De risico-inventarisatie dient als basis om de omstandigheden voor kinderen te verbeteren en om te stimuleren dat personeel en de kinderen adequaat met risico's omgaan.

Deze risico-inventarisatie vervangt niet de risico-inventarisaties die op grond van andere wetgeving verplicht is (artikel 5 Arbeidsomstandighedenwet en artikel 7 Infectieziektewet). Ook vervangt een risico-inventarisatie niet de veiligheidsnormen waaraan de peuterspeelzalen op grond van andere wetgeving zijn gebonden, zoals de brandveiligheidseisen in het Bouwbesluit en de bouwverordening. Ook laat de risico-inventarisatie toepassing van de Wcpcv onverlet.

Artikel 10. Oppervlakte speelruimte

Gekozen is voor minimum bruto-oppervlaktematen (in plaats van netto-oppervlaktematen) omdat deze eenvoudiger door de toezichthouder zijn vast te stellen.

Artikel 11. Groepen en groepsgrootte

Het tweede lid bepaalt dat de maximum groepsgrootte vijftien kinderen bedraagt. Dit maximum geldt voor alle drie ambitieniveaus.

Artikel 12. Aantal beroepskrachten of begeleiders per groep

Het gekozen ambitieniveau bepaalt het aantal beroepskrachten of begeleiders dat in elke groep aanwezig moet zijn.

Artikel 13. Overeenkomst tussen houder en ouder

Voor houders van peuterspeelzalen en ouders is het van belang om in een overeenkomst te expliciteren wat wederzijds de rechten en verplichtingen zijn. Vandaar dat in dit artikel wordt bepaald dat het peuterspeelzaalwerk plaatsvindt op basis van een schriftelijke overeenkomst tussen de houder en de ouder.

Artikel 14. Informatieplicht aan de ouders

De houders van peuterspeelzalen zijn verplicht ouders voor dat ze een contract tekenen te informeren over een aantal essentiële onderwerpen. Deze informatie biedt ouders de mogelijkheid om zich een oordeel te vormen over de kwaliteit van een peuterspeelzaal en eventueel op basis van een onderlinge vergelijking een keuze voor een bepaalde peuterspeelzaal te maken.

Artikel 15. Verklaring omtrent het gedrag

Dit artikel draagt de houder van een peuterspeelzaal op er voor te zorgen dat alle beroepskrachten en begeleiders die zijn peuterspeelzaal werkzaam zijn, op hun gedrag zijn getoetst. Dit gebeurt in de vorm van een recente verklaring omtrent het gedrag die aan de houder moet worden overlegd voordat een persoon zijn werkzaamheden aanvangt.

Omdat een verklaring omtrent het gedrag niet meer dan een momentopname is, voorziet het derde lid in de eis dat een nieuwe verklaring omtrent het gedrag aan de houder wordt overlegd, in het geval de houder of toezichthouder redelijkerwijs het vermoeden heeft, bijvoorbeeld naar aanleiding van klachten of tips, dat een persoon niet langer voldoet aan de eisen voor het afgeven van een verklaring omtrent het gedrag.

Artikel 16. Aanwijzing van toezichthouders

Dit artikel geeft het college de bevoegdheid om toezichthouders aan te wijzen. Afdeling 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevat een algemene regeling van de bevoegdheden van toezichthouders, zoals het recht op het betreden van plaatsen, op het vorderen van inlichtingen en het inzien van schriftelijke stukken.

Artikel 17. Onderzoek door de toezichthouder

In dit artikel worden drie soorten van onderzoek door de toezichthouders onderscheiden:

- het eerste lid: het onderzoek naar aanleiding van een melding van het voornemen een peuterspeelzaal te gaan exploiteren;
- het tweede lid: het reguliere onderzoek bij bestaande peuterspeelzalen in de gemeente;
- het derde lid: het incidentele onderzoek bij een peuterspeelzaal, bijvoorbeeld naar aanleiding van klachten of tips.

Wat betreft de termijn in het eerste lid wordt verwezen naar de opmerking bij artikel 4.

Het tweede lid bevat de opdracht aan het college om ervoor zorg te dragen dat tenminste één keer per jaar een controle wordt uitgevoerd.

Artikel 18. Het inspectierapport

De resultaten van een onderzoek worden door de toezichthouder vastgelegd in een inspectierapport. Het inspectierapport vormt de basis voor het handhavend optreden door het college (zie artikel 19, eerste lid). Deze werkwijze is identiek aan de manier waarop handhaving op grond van de Wk gaat plaatsvinden.

Het derde lid bepaalt dat het college (en niet de toezichthouder) de houder in de gelegenheid stelt van het ontwerprapport kennis te nemen en daarover zijn zienswijze kenbaar te maken.

Het bieden van gelegenheid om een zienswijze kenbaar te maken is op te vatten als het

uitoefenen van een publiekrechtelijke bevoegdheid. Op grond van de Awb (artikel 10:14) is delegatie van bevoegdheden aan ambtenaren niet toegestaan. Het is wel mogelijk dat deze bevoegdheid in mandaat wordt overgedragen. In dat geval handelt de toezichthouder namens het college. De overige taken die in dit artikel worden genoemd zijn van feitelijke aard. Deze kunnen wel aan een toezichthoudend ambtenaar worden overgedragen.

Artikel 19. Aanwijzing en bevel

Indien de houder de aanwijzing of het bevel niet opvolgt, kan het college overgaan tot het toepassen van bestuursdwang of het opleggen van een dwangsom. Het gaat om algemene bevoegdheden van het college die zijn neergelegd in de Gemeentewet en de Awb. Deze worden dan ook niet nader in de verordening geregeld.

Bestuursdwang houdt een waarschuwing in dat wanneer niet binnen een bepaalde termijn maatregelen worden getroffen, het college deze op kosten van de houder kan laten uitvoeren. Is bestuursdwang niet goed mogelijk, dan kan een dwangsom worden opgelegd. Zijn er zoveel tekortkomingen, dan kan het college in de aanwijzing of bevel gelasten de exploitatie van de peuterspeelzaal te staken. Geeft de exploitant daaraan geen gehoor, dan gaat het college hiertoe over. Ook dit is een vorm van bestuursdwang.

Artikel 20. Strafbepaling

Deze bepaling spreekt voor zich.

HOOFDSTUK 5. SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN

Deze bepalingen spreken voor zich.

Bijlage 1A (behorend bij modelverordening)

Voorbeeld formulier 'melding in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal'

- Dit formulier is een format, het kan naar eigen inzicht aangepast worden.
- Dit formulier is gemaakt om een melding te doen.
- In dit voorbeeld is uitgegaan van de situatie dat er per te exploiteren peuterspeelzaal door de houder één melding wordt gedaan.
- Voor houders met meerdere peuterspeelzalen kan het formulier zodanig aangepast worden dat zij alle meldingen op één formulier kunnen vermelden.
- Als gestart gaat worden met het register vervalt de vraag over de gegevens uit het register.

Gegevens van de houder (indien houder natuurlijk persoon is)

naam:

contactpersoon:

postcode:

woonplaats:

telefoon:

email:

Gegevens van de houder (indien houder rechtspersoon is)

rechtsvorm:

plaats van vestiging:

inschrijfnummer Kamer van Koophandel:

naam:

contactpersoon:

postcode:

woonplaats:

telefoon:

email:

Gegevens van de peuterspeelzaal

naam:

postcode:

woonplaats:

telefoon:

email:

Gegevens register

Worden door houder meerdere peuterspeelzalen geëxploiteerd?

- nee
- ja

namen van overige peuterspeelzalen en datum opname in register:

-
-
-
-

Kwaliteitseisen

1.	<i>accommodatie</i>		
-	Is in een risico-inventarisatie schriftelijk vastgelegd welke risico's de opvang van kinderen met zich meebrengt	Ja	Nee
-	De accommodatie is hygiënisch en veilig	Ja	Nee
-	De inrichting van de accommodatie is deugdelijk voldoet aan de wettelijke eisen		
2.	<i>oppervlakte speelruimte</i>	Ja	Nee
-	Voor elk kind is minimaal 3,5 m2 bruto-oppervlakte aan binnenspeelruimte beschikbaar	Ja	Nee
-	Voor elke kind is een buitenspeelruimte beschikbaar die voor kinderen bereikbaar is en waarvan de bruto-oppervlakte minimaal 4 m2 bedraagt	Ja	Nee

3. *groepsgrootte*
- De opvang van kinderen vindt plaats in vaste groepen in Ja Nee
passend ingerichte vaste afzonderlijke ruimtes
  - In een groep zijn ten hoogste vijftien kinderen gelijktijdig
aanwezig
4. *ambitieniveau*
- Het volgende ambitieniveau is gekozen:
    - spelen en ontmoeten
    - spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren
    - spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren en Ja Nee
ondersteunen
  - Aantal beroepskrachten aanwezig (aantal invullen):
  - Aantal begeleiders aanwezig (aantal invullen): Ja Nee
  - Verklaring omtrent gedrag in het kader van Wet
Justitiële gegevens afgegeven Ja Nee
5. *plaatsing van kinderen* Ja Nee
- Opvang geschiedt op basis van een schriftelijke overeenkomst
tussen houder en ouder
  - Ouders worden geïnformeerd over de plaatsings Ja Nee
procedure en leveringsvoorwaarden
  - Ouders worden, voorafgaand aan plaatsing, geïnformeerd over
het te voeren beleid, inclusief het pedagogisch beleid en de voor
de peuterspeelzaal kenmerkende visie op de omgang met
kinderen
  - Ouders worden geïnformeerd over de wijze en frequentie van
informatie-uitwisseling na plaatsing

Voorwaarden melding in exploitatie nemen van een peuterspeelzaal

Houder is voornemens een peuterspeelzaal te exploiteren, na -zes- weken na het tijdstip van deze melding aan het college van burgemeester en wethouders en indien uit het onderzoek van de toezichthouder (bedoeld in artikel 4.2) is gebleken dat de exploitatie redelijkerwijs zal plaatsvinden in overeenstemming met de bepalingen in hoofdstuk 3 van de verordening *kwaliteitsregels peuterspeelzalen*.

Houder doet onmiddellijk mededeling aan het college van wijziging in gegevens die in deze melding zijn verstrekt.

Het college deelt de houder schriftelijk mee dat opnemng van de peuterspeelzaal in het register heeft plaatsgevonden.

Ondertekening

1. De houder van een peuterspeelzaal biedt peuterspeelzaalwerk aan dat bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige en gezonde omgeving.
2. De houder organiseert het peuterspeelzaalwerk op zodanige wijze, voorziet de peuterspeelzaal, zowel kwalitatief als kwantitatief zodanig van personeel en materieel, draagt zorg voor een zodanig verantwoordelijkheidstoedeling en voert een zodanig pedagogisch beleid dat een en ander leidt (of moet leiden) tot verantwoord peuterspeelzaalwerk.
3. De houder verklaart dit formulier naar waarheid te hebben ingevuld.

Naam houder:

Naam peuterspeelzaal:

Datum:

Plaats:

Handtekening houder:

VOORBEELD AANMELDINGSFORMULIER

Gegevens ouders/verzorgers

Naam vader: .....

Naam moeder: .....

Adres: .....

Postcode en plaats: .....

Telefoonnummer (privé): .....

Telefoonnummer (werk of mobiel): .....

Burgerlijke staat ouders/verzorgers: gehuwd / samenwonend / gescheiden /
alleenstaande ouder

Geboorteland ouders: .....

Hoogst genoten opleidingsniveau: .....

In geval van nood contact opnemen met: .....

Naam: .....

Telefoonnummer: .....

Gezin

Gezinssamenstelling: .....

Moedertaal gesproken thuis: .....

Andere gesproken talen thuis: .....

Gegevens kind

Naam: .....

Voornamen: .....

Roepnaam: .....

Geslacht: jongen / meisje

Geboortedatum: .....

Geboorteland: .....

Nationaliteit: .....

Medische gegevens

Huisarts

Naam huisarts: .....

Adres: .....

Telefoonnummer: .....

Is het kind ingeënt?

ja / nee

Zo ja, waarvoor:

- DKTP-Hib combinatievaccin tegen DKTP (= Difterie, Kinkhoest, Tetanus en Polio) en tegen Hib (= Haemophilus influenzae type b)
- Hep B* vaccin tegen Hepatitis B
- BMR vaccin tegen Bof, Mazelen en Rodehond
- Men C vaccin tegen Meningokokken C
- DTP vaccin tegen Difterie, Tetanus en Polio (op vierjarige leeftijd)
- aK vaccin tegen Kinkhoest (op vierjarige leeftijd)

Zo nee, waarom niet?

.....

.....

Is het kind onder behandeling van een medisch specialist? Zo ja, waarvoor?

.....

.....

.....

Consultatiebureau:

Naam: .....

Adres: .....

Postcode en plaats: .....

Telefoonnummer (privé): .....

Bijzonderheden groei en ontwikkeling:

.....

.....

.....

Andere medische bijzonderheden:

.....

.....

.....

Bijzonderheden

Overige bijzonderheden waarvan u de peuterspeelzaal op de hoogte wil brengen:

.....
.....
.....
.....

Voorkeur dagdelen

Eerste voorkeur .....
Tweede voorkeur .....
Gewenste ingangsdatum: .....

Inschrijfgeld

Het inschrijfgeld bedraagt € .....

Dit inschrijfformulier, samen met het inschrijfgeld en de bijgaande machtiging, opsturen naar:

.....
.....
.....
.....

Ondertekening

Datum
.....

Handtekening ouder/verzorger

.....

VOORBEELD OVERDRACHTFORMULIER

Gegevens kind

Naam: .....
Voornamen: .....
Roepnaam: .....
Geslacht: jongen / meisje
Geboortedatum: .....
Geboorteland: .....
Nationaliteit: .....

Gegevens ouders/verzorgers

Naam vader: .....
Naam moeder: .....
Adres: .....
Postcode en plaats: .....
Telefoonnummer (privé): .....
Telefoonnummer (werk of mobiel): .....
Burgerlijke staat ouders/verzorgers: gehuwd / samenwonend / gescheiden /
alleenstaande ouder
Hoogst genoten opleidingsniveau: .....

In geval van nood contact opnemen met: .....
Naam: .....
Telefoonnummer: .....

Gezin

Gezinssamenstelling: .....
Moedertaal gesproken thuis: .....
Andere gesproken talen thuis: .....

Gegevens peuterspeelzaal

Naam: .....
Adres: .....
Telefoonnummer: .....

Hoe lang heeft het kind op de peuterspeelzaal gezeten?:

Hoeveel maanden: .....

Vanaf welke leeftijd: .....

Heeft het kind voor die tijd op een
andere peuterspeelzaal gezeten? ja / nee

    Zo ja, welke (naam, adres): .....

    Zo ja, hoe lang: .....

Heeft het kind gebruikgemaakt van
een peuter-plus- of VVE-programma? ja / nee

    Zo ja, welk programma: .....

Algemene beschrijving van de ontwikkeling van het kind gedurende de periode op de
peuterspeelzaal.

.....
.....
.....
.....
.....

Zijn er aandachtspunten in de ontwikkeling van het kind die extra aandacht behoeven op de
basisschool, en zo ja, welke?

.....
.....
.....
.....

Is er van het kind een dossier
beschikbaar met evaluatiegegevens
en gespreksverslagen? Ja / nee

Zo ja, is hiervan een kopie bijgevoegd? Ja / nee

Indien nee, wat is hiervan de reden: .....

.....
.....

Overige bijzonderheden

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ondertekening

Datum

.....

Handtekening peuterspeelzaal

.....

Dit formulier zal uitsluitend gebruikt worden voor de overdracht tussen kind en de basisschool waar hij of zij naar school gaat.

Datum

.....

Handtekening ouder/verzorger

.....